4 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2000 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 175 (2143)

Ազգ
Azg
armenian daily

Իրանը չի ընդունում Ալիեւին

ԲԱՔՈՒ, 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւի Իրան կատարելիք պաշտոնական այցի ժամկետները, որ նախատեսված էր հոկտեմբերի 8-11-ը, հետաձգվել են հոկտեմբերի երկրորդ կեսին: Ինչպես «Փրայմ նյուզին» հայտնել են Ադրբեջանի ԱԳՆ տեղեկատվության վարչությունում, այցը հետաձգվել է իրանական կողմի նախաձեռնությամբ, որն այդ քայլը բացատրել է նրանով, որ պատրաստ չեն ընդունելու Հեյդար Ալիեւին: Սա այցի հետաձգման առաջին դեպքը չէ, որը պետք է կայանար դեռեւս այս տարվա ապրիլ-մայիսին:

Այսօր Անկարայում կբացվի Ցեղասպանության ուսումնասիրության կենտրոնը

ԱՆԿԱՐԱ, 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքական «Զաման» թերթը գրում է, որ հոկտեմբերի 4-ին Անկարայի Աթաթուրքի անվան համալսարանում կբացվի Թուրք-հայկական հարաբերությունների եւ Ցեղասպանության ուսումնասիրության կենտրոն: Կենտրոնի ղեկավար դոկտոր Էրոլ Քյուրքչյուօղլուն հայտարարել է. «Մեր նպատակը չէ ցեղասպանության եւ հայ-թուրքական հարաբերությունների քաղաքականացումը: Մեր ձեռքին կան Օսմանյան, հայկական եւ ռուսական բազմաթիվ փաստաթղթեր: Մենք ցանկանում ենք զբաղվել դրանց ուսումնասիրությամբ»:

ԱՄՆ ԿՈՆԳՐԵՍ

Ցեղասպանության բանաձեւն ընդունեց նաեւ հանձնաժողովը

Թուրքական խորհրդարանական պատվիրակությունը ձեռնունայն վերադարձավ Վաշինգտոնից

Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների պալատի միջազգային հանձնախումբը երեկ 24 կողմ, 11 դեմ եւ 2 ձեռնպահ ձայներով ընդունեց թիվ 398 բանաձեւը, որ Մ. Նահանգների նախագահին հանձնարարականներ է տալիս Հայոց ցեղասպանության վերաբերյալ: Այնուամենայնիվ բանաձեւն ընդունվեց որոշ լրացումներով կամ սրբագրումներով, ինչպես նախնական բնագրում «Երիտասարդ թուրքերի կառավարություն» արտահայտության փոխարինումը «Օսմանյան թուրքական կառավարություն» արտահայտությամբ:

Վաշինգտոնյան աղբյուրները նշում են, որ քվեարկությունը բացահայտ պարտություն էր թուրքական լոբբիի եւ բանաձեւին դեմ աշխատող ամերիկյան կառույցների համար: Սակայն պարտության ամենածանր զգացողությունն ապրեց Թուրքիայի խորհրդարանի պատվիրակությունը, որ Մեհմեթ Ալի Իրթամ Չելիքի գլխավորությամբ Վաշինգտոն էր ժամանել բանաձեւի ընդունումը խոչընդոտելու: Մեհմեթ Ալի Չելիքը ելույթ էր ունեցել հանձնաժողովի նիստում եւ զգուշացրել բանաձեւի ընդունման հետեւանքներից:

Դեռեւս չհաստատված տեղեկությունների համաձայն նիստում թիվ 398 բանաձեւի դեմ հանդես էին եկել նաեւ Պենտագոնի ներկայացուցիչ զինվորականներ, որոնց կարծիքով բանաձեւն ուղղված է ՆԱՏՕ-ի դեմ...

Ինչպես եւ սպասելի էր, թուրքական լրատվամիջոցների երեկ երեկոյան արած հրապարակումները բուռն էին ու կատաղի, համեմված «ամերիկացիների դավաճանությունը», «հայերի թշնամանքը» կամ «չպիտի ուշանա մեր պատասխանը Հայաստանին» արտահայտություններով:

Իսկապես չուշացավ, առաջին հերթին, Թուրքիայի արտգործնախարարության պաշտոնական հաղորդագրությունը՝ կարճ, բայց սպառնալից. «Սեպտեմբերի 21-ին Կոնգրեսի ենթահանձնաժողովի կողմից ընդունված բանաձեւը հակասում է պատմական ճշմարտություններին: Բանաձեւի ընդունումը Ներկայացուցիչների պալատի միջազգային հարաբերությունների հանձնաժողովի կողմից մեծապես վնասելու է հայ-թուրքական հարաբերությունների կազմավորմանն ու Անդրկովկասում կայունության հաստատման գործին, միաժամանակ բացասաբար է անդրադառնալու թուրք-ամերիկյան հարաբերությունների վրա»:

Թե որոնք կարող են լինել Թուրքիայի հակաքայլերը, ընթերցողը կարող է ծանոթանալ մեր այս համարի 5-րդ էջում: Մինչ այդ հիշեցնենք, որ բանաձեւն ուժի մեջ մտնելու համար դեռեւս անհրաժեշտ է Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների պալատի վավերացումը, իսկ Կոնգրեսն արձակուրդ է գնալու հոկտեմբերի 15-ից...

ԴԻՎԱՆԲԱՇԻ

Ա. Խաչատրյանի հրաժարականի հարցը Սահմանադրական դատարանում է

ԱԺ խոսնակի ներկայացրած հրաժարականի շուրջ բարձրացված խառնաշփոթը, որի պարզեցումը քաղաքական շրջանակները տեսնում էին հանրապետության նախագահի միջամտության մեջ, հստակեցման փուլ է մտնում: Այն, սակայն, ենթադրելու է եւս որոշակի ժամանակահատվածով խորհրդարանի գործունեության ներկա անորոշ վիճակի շարունակություն: Նախագահը երեկ արդեն դիմել է Սահմանադրական դատարան, պարզելու, թե ԱԺ խոսնակի հրաժարականի մասին որոշման ընդունումը որքանով է համապատասխանում երկրի հիմնական օրենքին: Դրանով փաստորեն Քոչարյանը ցույց է տալիս, որ բացառում է իր որեւէ կողմնակալ դիրքորոշումը՝ ամեն ինչ թողնելով օրինականության շրջանակներում: Մինչ այդ նախագահը հանդիպել էր համագործակցող 6 խմբակցությունների ներկայացուցիչների հետ, որի արդյունքներն այդպես էլ չբացահայտվեցին: Կարելի է միայն ենթադրել, որ այդ ուժերն իրենց համաձայնությունն են տվել ՍԴ դիմելու նախագահի նախաձեռնությանը, որքան էլ մինչ այդ նրանք բացառում էին իրենց նման քայլի հնարավորությունը: ՍԴ դիմելը ցույց է տալիս, որ միջխմբակցային բանակցություններն արդեն վերջնականապես սպառել են իրենց, եւ ոչ ոք, այդ թվում նաեւ նախագահը, դրանց հետ հույսեր այլեւս չի կապում:

Ըստ ՀՀ Սահմանադրության հոդված 102-ի. «Սահմանադրական դատարանն ընդունում է որոշումներ եւ եզրակացություններ՝ դիմում ստանալուց ոչ ուշ, քան երեսուն օր հետո»: Ավելորդ է ասել, որ որոշման ընդունման ձգձգումը կխաթարի խորհրդարանի օրակարգային հրատապ հարցերի, օրենսդրական նախաձեռնությունների քննարկումները:

ԳՈՌ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

Սամվել Բաբայանը ժխտում է իր մասնակցությունը

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ԼՂՀ նախագահի դեմ մահափորձի գործով հոկտեմբերի 3-ի դատական նիստում սկսել է ցուցմունքներ տալ գլխավոր մեղադրյալ, ԼՂՀ պաշտպանության բանակի նախկին հրամանատար Սամվել Բաբայանը:

Ինչպես «Նոյյան տապանին» հայտնում են ՀՀ-ում ԼՂՀ մշտական ներկայացուցչությունից, Ս. Բաբայանը ցուցմունքներն սկսել է 1998 թվականի գարնանից, երբ ԼՂՀ վարչապետ Լեոնարդ Պետրոսյանի հրաժարականից հետո ինքը հավակնում էր համատեղել կառավարության ղեկավարի եւ պաշտպանության նախարարի պաշտոնները, սակայն նախագահի կողմից դա չընդունվեց:

1999 թվականի կեսերին ԼՂՀ-ում ներքաղաքական իրավիճակի սրման, նախագահի աշխատասենյակում լսող սարքի հայտնաբերման, որի տեղադրմանն իր մասնակցությունը Ս. Բաբայանը ժխտում է, եւ կառավարության փոխվելուց հետո ինքը հեռացվել է պաշտպանության նախարարի պաշտոնից մնալով ԼՂՀ ՊԲ հրամանատար: Արդեն 1999 թ. դեկտեմբերին հեռացվել է այս պաշտոնից եւս, ինչից հետո, ինչպես ինքն է պնդում, սկսվել է իր հետապնդումը իշխանությունների կողմից:

Տես ♦ էջ 2

Բուշի եւ Գորի ցուցանիշները հավասարվել են

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: Միացյալ Նահանգների նախագահի թեկնածուներ Ջորջ Բուշի եւ Ալբերտ Գորի ցուցանիշները նախընտրական մրցարշավում հավասարվել են: Այդ են վկայում CNN-ի, «USA Today»-ի եւ «Gallup»-ի վերջին հարցման արդյունքները: Արդեն մի քանի օր շարունակ Ջ. Բուշի եւ Ա. Գորի ցուցանիշների տարբերությունը չի գերազանցում 2 տոկոսը: Այսօրվա հարցման արդյունքները հետեւյալն են. Ջ. Բուշին պաշտպանում է հարցման ենթարկվածների 45 տոկոսը, հօգուտ Ա. Գորի նույնպես արտահայտվել է հարցվածների 45 տոկոսը: Նրանցից զգալիորեն ետ են մնում Ռ. Նեյդերը (ձայների 3 տոկոսը) եւ Պ. Բուքենենը (1 տոկոս): Դիտորդները նշում են, որ արդեն 20 տարի է, ինչ այդպիսի լարված նախագահական մրցարշավ չի եղել:

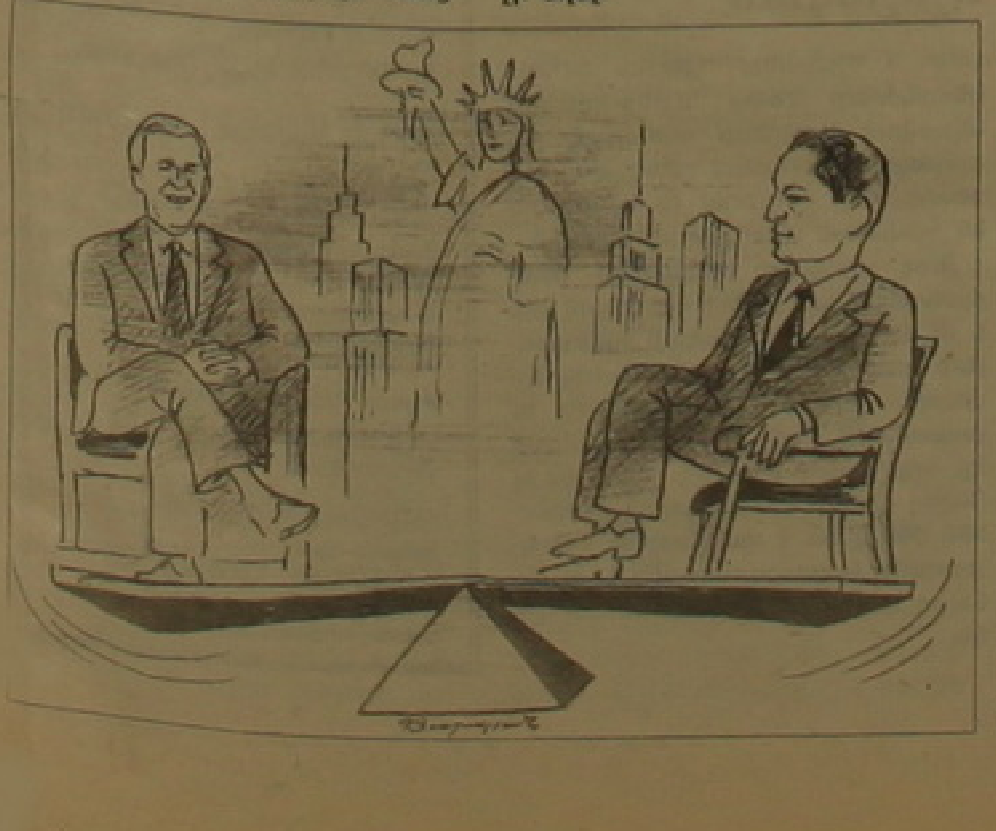

ՀՀ ԱԳՆ ՄԱՄԼՈ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԻ ԿԱՐԾԻՔՈՎ

Ցեղասպանության ճանաչումը կարող է նպաստել ողջ տարածաշրջանի իրադրության կայունացմանը

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: Հայերի ցեղասպանության ճանաչումը կարող է նպաստել ողջ տարածաշրջանում իրադրության կայունացմանը, ՍՆԱՐՔ-ի թղթակցին հայտարարեց Հայաստանի ԱԳՆ մամլո քարտուղար Արա Պապյանը:

Վերջինիս խոսքերով, Երեւանի համար անընդունելի է պաշտոնական Անկարայի դիրքորոշումը, որը սպառնում է Հայաստանին խստացնել շրջափակումը, փակել օդային տարածությունը եւ դադարեցնել առեւտուրը երկու երկրների միջեւ՝ ԱՄՆ Կոնգրեսի կողմից հայերի ցեղասպանության ճանաչման մասին բանաձեւի ընդունման դեպքում: «Եթե Թուրքիան որեւէ խնդիր ունի ԱՄՆ-ի հետ, ապա նա պետք է կարգավորի այն Վաշինգտոնի հետ, այլ ոչ թե փորձի դրանում մեղադրել Հայաստանին», հայտարարեց մամլո քարտուղարը: Նրա կարծիքով, Թուրքիան, փորձելով ճնշում գործադրել ԱՄՆ Կոնգրեսի վրա, ականա միջամտում է Միացյալ Նահանգների ներքին գործերին, ինչն անթույլատրելի է: «ԱՄՆ-ում դա գիտակցում են եւ թույլ չեն տա Թուրքիային ճնշում գործադրել Վաշինգտոնի վրա», ասաց Պապյանը:

Հայաստանը չի ընդունում Անկարայի կողմից իրեն հասցեագրված սպառնալիքները: Դա ոչ կառուցվածքային դիրքորոշում է, նշեց մամլո քարտուղարը: Չի կարելի վատթարացնել այն, ինչ չկա, շեշտեց նա՝ մեկնաբանելով թուրք պաշտոնյաների հայտարարությունները հայ-թուրք հարաբերությունների վատթարացման մասին: «Թեեւ վերջին տարիների ընթացքում Հայաստանը բազմիցս պատրաստակամություն է հայտնել առանց ինչ որ պայմանների Թուրքիայի հետ դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատման առնչությամբ, այնուամենայնիվ, Թուրքիայի պաշտոնական իշխանությունները չեն ընդունել մեր առաջարկությունները», ընդգծեց Պապյանը:

Անդրադառնալով ԱՄՆ Կոնգրեսի կողմից հայերի ցեղասպանության ճանաչման հարցում Պենտագոնի բացասական դիրքորոշմանը՝ Հայաստանի արտաքին քաղաքական գերատեսչության մամլո քարտուղարը նշեց, որ ԱՄՆ Պենտագոնի դիրքորոշումը ոչ մի կերպ չի անդրադառնա հայ-ամերիկյան հարաբերությունների վրա: „Գործադիր իշխանությունն իր խնդիրներն ունի, որոնց լուծման համար նա փորձում է ներգործել Կոնգրեսի վրա, սակայն, անկախ դրանից հայ-ամերիկյան հարաբերությունները զարգանում են եւ կխորանան, քանի որ հիմնված են փոխադարձ շահերի վրա„, եզրակացրեց Պապյանը:

ԱԶԳ **ընթացիկ**

Հայ կանանց միջազգային միության երրորդ համաժողովը Երեւանում

«Զգաստություն կրծքագեղձի քաղցկեղի նկատմամբ»

Հայ կանանց միջազգային միության հերթական՝ երրորդ համաժողովը (առաջինը տեղի է ունեցել 1994 թ. Լոնդոնում, երկրորդը՝ 1997 թ. Փարիզում) տեղի կունենա հոկտեմբերի 7-11-ը Երեւանում, այս մասին երեկ լրագրողներին տեղեկացրեց Հայ կանանց միջազգային միության (հայաստանյան) նախագահ Հռանուշ Հակոբյանը: Հայ կանանց միջազգային միությունը ստեղծվել է 1990 թ. ԱՄՆ-ի Բոստոն քաղաքում, Իվա Մեծոբյանի, Բարբարա Մերգերյանի, Օլգա Բրուսյանի նախաձեռնությամբ: Այն սփյուռքում ապրող տարբեր մասնագիտությունների տեր, քաղաքական տարբեր կողմնորոշումներ ու գաղափարական ըմբռնումներ ունեցող կանանց միություն է: Հետագայում, տարբեր երկրներում, իսկ Հայաստանում՝ 1992 թ. ստեղծվեցին ՀԿՄՄ-ի մասնաճյուղեր: Միության նպատակը հայ կնոջ անհատական եւ հասարակական տեղի ճշտումն ու բարձրացումն է, մեծ ներուժ ունեցող կանանց ակտիվ ներգրավումը հասարակական կյանքի տարբեր բնագավառներում (կրթություն, առողջապահություն, մշակույթ եւ այլն):

Համաժողովին մասնակցող շուրջ 400 կանանցից 100-ը ժամանելու են արտերկրից (ԱՄՆ, Անգլիա, Ֆրանսիա, Գերմանիա, Մերձավոր Արեւելք): Համաժողովն անցնելու է հագեցված եւ բազմաբնույթ ծրագրով, մշակութային մի շարք միջոցառումների ուղեկցությամբ: Ֆինանսավորումը կատարվելու է դրսի բոլոր միությունների կողմից (բացառությամբ հայաստանյան ճյուղի):

Համաժողովի ուշադրության կենտրոնում կանանց հիմնահարցերն են լինելու: Հասարակության մեջ մեծամասնություն կազմելով՝ կանայք հատկապես քաղաքական վերնախավում չունեն իրենց տեղը: Կազմակերպության խնդիրներից է կանանց իրավահավասարությունը հասարակական կյանքի բոլոր, այդ թվում նաեւ քաղաքական ոլորտում:

Հայաստանում քրիստոնեության 1700-ամյակի նախաշեմին կազմակերպվող համահայկական այս միջոցառումն ունի նպատակ ամրապնդելու սփյուռք-Հայաստան կապերը, այն նաեւ հնարավորություն կընձեռի աշխարհի տարբեր կողմերում ապրող կանանց համագործակցելու, միմյանց հետ ստեղծելու եւ իրագործելու բազում օգտակար ծրագրեր: Համաժողովը ընթանալու է «Նոր հեռանկարներ, նոր հորիզոններ» նշանաբանով, անդրադառնալով հայ կնոջ գործունեությանը, գնահատելու է ձեռքբերումները եւ նախանշելու կնոջ գործունեության նոր ուղղությունները երրորդ հազարամյակում: Համաժողովի ավարտին կընդունվի բանաձեւ, որի էությունը օգնության հայց չէ, այլ համագործակցության արդյունավետ առաջարկ:

Նման համագործակցության (երկու կանանց՝ Ռիտա Պալյանի եւ Հռանուշ Հակոբյանի) համատեղ աշխատանքների արդյունքում ստեղծվեց հայ-ամերիկյան մամոգրաֆիայի համալսարանական կենտրոնը: Նախկին Խորհրդային Միության հանրապետություններից Հայաստանը միակն է, որտեղ ստեղծվել է կանանց կրծքագեղձի հետազոտությունների նման կենտրոն, որի հիմնական խնդիրը քաղցկեղի վաղ ախտորոշումն է եւ հիվանդության կանխումը, կնոջ կյանքի փրկությունը: Այս

Ռիտա Պալյանը եւ Հռանուշ Հակոբյանը:

տարիներին 18.000 կին անցել են մամոգրաֆիկ հետազոտություններ, որոնցից 3.500-ի մոտ հայտնաբերվել է կրծքագեղձի հիվանդություն: Տարեկան մեկ անգամ այս հետազոտություններն անցնելը պարտադիր է յուրաքանչյուր կնոջ՝ հատկապես 40-ից բարձր տարիք ունեցողների համար: Այս հիվանդությամբ տառապողների թիվն աննախադեպ չափերի է հասնում այժմ, պատճառները միջավայրը, սննդամթերքը, ապրելակերպը, կնոջ նյարդային, հոգեկան վիճակը, ծխախոտի չարաշահումը եւ այլն: Գյումրիում եւ Գեղարքունիքում կատարված հետազոտությունների արդյունքները ցավալի են, յուրաքանչյուր 5 կնոջից մեկն ունի կրծքի պրոբլեմ եւ մամոգրաֆիայի ցանցի ստեղծումը Հայաստանի տարբեր ծայրամասերում այժմ հրատապ եւ անհրաժեշտ է դառնում, հատկապես այն պատճառով, որ հիվանդությունը ընտանեկան է եւ ոչ միայն՝ անհատի:

Մեր առողջությունը կարեւոր է ողջ ընտանիքի համար: («Լավ է փրկենք կանանց եւ չունենանք որբեր»): Այս մտահոգությամբ հոկտեմբերի 7-ին, առավոտյան ժամը 11-ից Հայ-ամերիկյան մամոգրաֆիայի համալսարանական կենտրոնից կկազմակերպվի «Զգաստության կրծքագեղձի քաղցկեղի նկատմամբ» քայլարշավը, որին կմասնակցեն կանայք, երեխաներ (համանման զգեստներով եւ ուշադրություն գրավող աղմուկով), դեսպանատների, առողջապահության նախարարության աշխատակիցներ: Քայլարշավի հովանավորողներն են HSBC բանկը, «Կոկա-Կոլան», Հայաստանում ամերիկյան դեսպանատունը:

Ըստ մամոգրաֆիայի կենտրոնի տնօրեն եւ ծրագրի ղեկավար Ռիտա Պալյանի՝ կենտրոնի նպատակը բարեգործական է: Յուրաքանչյուր մամոգրաֆիկ հետազոտության արժեքը 60 դոլար է, սակայն այն կատարվում է 20 դոլարով, սոցիալապես անապահով, չքավոր խավի, ազատամարտիկների կանանց եւ մայրերի սպասարկումը կատարվում է անվճար, իսկ այսուհետ ուշադրություն կենտրոնում կլինեն նաեւ մտավորական խավի կանայք:

Հոկտեմբերը հայտարարված է կրծքագեղձի նկատմամբ զգաստության ամիս եւ ըստ Ռիտա Պալյանի, այս ամսին հետազոտությունները կատարվելու են զեղչ՝ կես գնով: Մամոգրաֆիայի կենտրոնից կազմակերպվող առողջության քայլարշավը կավարտվի Ազատության հրապարակում, որտեղ տեղի կունենա բարեգործական համերգ մամոգրաֆիայի կենտրոնին օգնելու համար:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

ՍԵՄԻՆԱՐ

Քրիստոնեություն եւ իրավունք

Այսօր Մայր աթոռ Ս. Էջմիածնում կբացվի «Քրիստոնեություն եւ իրավունք» միջազգային երկօրյա սեմինարը, որը կազմակերպել են Մայր աթոռը եւ ՀՀ Սահմանադրական դատարանը:

Այս ծրագիրն իր նախապատմությունն ունի: Դեռեւս անցյալ տարվա նոյեմբերի 9-ին ՍԴ նախագահ Գագիկ Հարությունյանը դատարանի անդամների հետ քաղաքավարական այց կատարեց Մայր աթոռ՝ շնորհավորեց նորընծա կաթողիկոս Գարեգին Երկրորդին եւ որպես նվեր ու խորհրդանիշ՝ Վեհափառի աշխատասենյակի սուրբ

խաչի կողքին դրեց սահմանադրական արդարադատության թագուհի Թեմիսի արձանիկը:

«Ձեր այցը ես գնահատում եմ որպես զորակցություն մեր աշխատանքին», այն ժամանակ ասաց Վեհափառը, եւ պարոն Հարությունյանն էլ հավելեց, թե՝ «ժողովրդի ուզածը խաղաղ կյանքն է, հույսը, հավատն ու սերը, եւ ցանկալի է, որ Աստծու ծառաների հետ մեր ջանքերի համատեղումը արդյունավետ լինի»:

Վեհափառ Հայրապետը վկայեց պատվիրանները, որոնք խարսխված են սիրո սկզբունքի վրա՝ «Սեր այն պարագային, երբ օրենքը գործում է իր դավի ոգով եւ սկզբունքով եւ դատարկվում է սիրո զգացումից, դառնում է դաժան, դառնում անտանելի, երբեմն նույնիսկ՝ խոցելի: Սերը պետք է լինի յուրաքանչյուր օրենքի, բանաձեւված յուրաքանչյուր սկզբունքի հիմքում ու նաեւ դրա կիրառության մեջ... Երբ օրենքի մեջ սիրո զգացումը առկա լինի, այդ օրենքը կլինի նաեւ կրթիչ, դաստիարակիչ, օրինապահության ոգով լեցուն եւ օրինահարգ ոգի, անձ, անհատ ձեւավորող ու կերտող»:

Այդ հանդիպումից էլ ծնվեց սեմինարի գաղափարը, որն ավելի կոնկրետ հիմքերի վրա դրվեց Սահմանադրական դատարան Վեհափառի փոխադարձ այցի ընթացքին, ուր մշակվեց ծրագիրը՝ կոնկրետ թեմաներով: Մասնավորապես. «Իրավունքի եւ օրենքի աստվածաշնչյան ակունքները», «Իրավունքն ու օրենքը «Աստվածաշնչում»», «Ժամանակակից անհատի քրիստոնեական եւ իրավական աշխարհըմբռնումը», «Քրիստոնեական սկզբունքները օրենքը կիրառողի վարքագծում» եւ այլ թեմաներ, որոնց քննարկումը եկեղեցու եւ պետական կառույցի գումարյալ մտահոգությունն է՝ քրիստոնեական ըմբռնումով մոտենալու ազգային արժեքների պահպանման խնդրին:

«Քրիստոնեություն եւ իրավունք» հասկացությունները, ասաց [illegible]թյունյանը, թե՛ որպես աշխարհայացք եւ թե՛ որպես հասկացություն, ներդաշնակ են, կողք-կողքի են, զուգահեռ են, եւ մենք այսօր կարող ենք «Քրիստոնեություն եւ իրավունք» թեմայով ոչ միայն Հայաստանի, այլեւ միջազգային ընդգրկումով նախադեպը չունեցող կոնֆերանս կազմակերպել»:

Սահմանադրական դատարանում սկսեցին հավաքել, ուսումնասիրել նյութեր՝ սկսած Վաղարշակ թագավորի կանոնական սահմանադրությունից, տարբեր ժողովների կանոնական որոշումներից, Հովհաննես Օձնեցու «Հայոց կանոնագրքից» մինչեւ Մայր աթոռի կողմից պատրաստվող հայ Առաքելական եկեղեցու սահմանադրության մշակման փուլերը, որոնք հոգեւոր, աշխարհիկ եւ իրավագիտական բարձրագույն արժեք ունեցող նյութեր են»:

Խոսելով այսօրվա սեմինարի նշանակության մասին, Գ. Հարությունյանը հավելեց.

«Չմոռանանք, որ ժամանակին պետության եւ եկեղեցու միությամբ, այնուհետեւ պետականության կորստի պայմաններում այդ կանոնական որոշումներով է մեծապես կարգավորվել նաեւ աշխարհիկ կյանքը: Հետեւաբար, այդ կանոնական որոշումների իրավագիտական արժեքների գիտական գնահատումն այսօր ոչ միայն Հայաստանի, հայկական իրականության համար, այլեւ միջազգային առումով է մեծ հետաքրքրություն ներկայացնում եւ գրեթե չուսումնասիրված նյութ է, որն էլ այս սեմինարում իր լայն քննարկումը կգտնի: Այս սեմինարը նաեւ առիթ կդառնա, որ մենք՝ քրիստոնեական արժեքները պահպանողներս, մեզ ավելի լավ ճանաչենք եւ մեզ ճանաչելի դարձնենք աշխարհին»:

Եվ պատահական չէ, որ սեմինարին մասնակցում են շատ պատվիրակներ արտերկրներից, մասնավորապես Մոսկվայի հոգեւոր ճեմարանի պրոֆեսոր Վլադիսլավ Ցիպինը, ԱՄՆ-ից պրոֆեսոր Լինն Ռ. Բազարդը եւ այլք:

Սեմինարը կշարունակվի նաեւ վաղը:

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՊԱՊԻԿՅԱՆ

ՄԱՐՏԻ 22

Սամվել Բաբայանը ժխտում է իր մասնակցությունը

Սկիզբը էջ 1

Պատասխանելով դատարանի եւ պետական մեղադրողի հարցերին, Ս. Բաբայանը խոստովանել է, որ, չլինելով բանակի հրամանատար, ինքն է հրաման տվել զորամասի զինապահեստից չգրանցված զենք դուրս բերելու եւ դրանք իր հայրենի գյուղի տուն հասցնելու մասին: Բաբայանը հաստատել է նաեւ 1999 թ. ամռանը իր նախաձեռնությամբ պաշտպանության նախարարությունում խորհրդակցություն հրավիրելու փաստը, որտեղ քննարկվել է իշխանությունը բռնի զավթելու հարցը: Պետական մեղադրողը հարց է տվել պաշտպանության բանակի հրամանատարի կողմից այդպիսի հարց բարձրացնելու իրավասության եւ, հետեւաբար, նման խորհրդակցություն անցկացնելու օրինականության մասին: Սամվել Բաբայանը հրաժարվել է պատասխանել այդ հարցին, հաղորդելով, որ ինքը գործել է իրավիճակից ելնելով:

Նախկին պաշտպանության նախարարը ժխտել է նախագահի դեմ ահաբեկչական գործողության կազմակերպման մեջ իր մասնակցությունը, հայտարարելով, որ Արկադի Ղուկասյանին ֆիզիկապես վերացնելու խնդրանքով իրեն դիմել են շատերը, այդ թվում եւ մեղադրյալի աթոռին նստածներից շատերը: Այս խոսքերի վրա մեղադրյալներ Դավիթ Ղուլյանը, Արարատ Մուսայելյանը եւ Վարուժան Մելքումյանը խիստ զայրացել են Ս. Բաբայանի ասածը որակելով որպես բացարձակ սուտ եւ զրպարտանք: Այդ առթիվ երեք մեղադրյալները սկսել են հարցեր տալ Ս. Բաբայանին՝ նրանից պահանջելով բացատրություն տալ ահաբեկչության նախապատրաստման տարբեր դրվագների մասին:

Պետական մեղադրող Մավր Ղուկասյանը մեղադրյալին խնդրել է պարզաբանել 1999 թ. դեկտեմբերի 11-ին Արցախի Պետական հեռուստատեսությանը տված հարցազրույցի խոսքերն այն մասին, որ ինքը դեռեւս ոչ մեկին չի վախեցնում եւ չի սպառնում, բայց թող չխաղան իր նյարդերի հետ, որովհետեւ որոշակի իրավիճակում ինքը կարող է ձեռնարկել վախ ներշնչող քայլեր:

Ինչ-որ դեղերի ազդեցության տակ նախաքննությանը խոստովանական ցուցմունքներ տալու մասին Ս. Բաբայանի հայտարարության առթիվ պետական մեղադրողը խնդրել է հաստատել, որ մրսածության եւ որոշ օրգանների քրոնիկ հիվանդությունների հետ կապված նա բժիշկների երաշխավորությամբ եւ գիտությամբ ընդունում է որոշակի դեղորայք:

Սամվել Բաբայանը հաստատել է այդ հանգամանքը:

Դատավարությունը շարունակվում է:

Դեբեդ գետում նկատվում է ձկների զանգվածային ոչնչացում

ԼՈՌԻ, 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Սեպտեմբերի 28-ից Դեբեդ գետում նկատվում է ձկների զանգվածային ոչնչացում: Մերձակա բնակավայրերի բնակիչները դույլերով եւ պարկերով են հավաքում անշնչացած ձկներին:

Որոշ տվյալների համաձայն, բնապահպանական աղետի պատճառն այն է, որ Վանաձորի քիմիական մանրաթելերի գործարանը որոշել է մաքրել քիմիական նյութերի ավազանները եւ թափոնները լցրել է Փամբակ գետակը, որը Դեբեդի վտակն է: Փամբակ եւ Դեբեդ գետերի կենդանական աշխարհին մեծ վնաս է պատճառվել: Բնակչությանը նախազգուշացվել է, որ ձկներից կարող են թունավորումներ լինել:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայութիւն / 562941
Apple Macintosh համակարգչային ցանցը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ընթացիկ

ԱՐՁԱԳԱՆՔ

Աշո՞տ, դու ճիշտ չես

Կամ ինչ «մեկնությամբ» է տառապում Հայաստանը

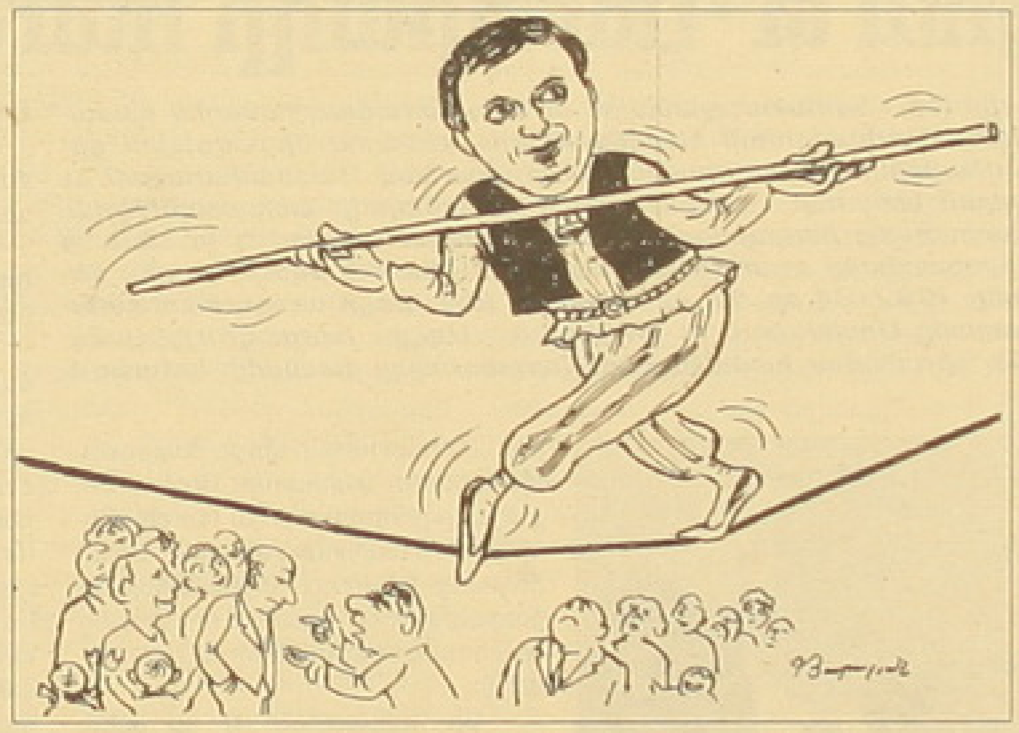

Հենց որ քաղաքական մթնոլորտը պղտորվում կամ այլայլվում է, Աշոտ Մանուչարյանն ի հայտ է գալիս: Նրա վերջին հայտնությունները հայ հասարակությանը ժամանակագրական առումով համընկան ՀՀ նախագահական ու ԱԺ պատգամավորական ընտրություններին, ինչպես նաև հոկտեմբերի 27-ի ոճրագործության հետևանքով առաջացած ներքաղաքական ճգնաժամին:

Նախագահական ընտրությունների ընթացքում բուռն գործունեություն ծավալելով ի նպաստ Ռոբերտ Քոչարյանի հաղթանակի, փորձեց սեփական ճանապարհը դեպի քաղաքական օլիմպոս հարթել «Ռոբերտը գնաց», «Ռոբերտը եկավ», «Ռոբերտը խնդրեց», «Ռոբերտն ասաց» մոտեցում-նշանաբաններով՝ Ռոբերտի յուրայինի պատրանք ստեղծելով քաղաքական էլիտայի շրջանում: Սակայն հետագայում չարժանանալով ՀՀ նախագահի անգամ սփոփիչ մրցանակին, Մանուչարյանը կտրուկ փոխեց քաղաքական կեցվածքը, Ռոբերտի աջակցից վերածվելով Ռոբերտի ընդդիմախոսի ու քննադատի:

Բնականաբար փոխվեց նաև գերադասելի մամուլի ճամբարը: Պրն Մանուչարյանը Արամ Աբրահամյանի «Հետզրության», «Առավոտի» հաճախակի հյուրն է, որերս հյուրընկալվեց նաև «Ազդակ» ակումբում՝ հայտնի քննադատ Հովհաննես Գալաջյանի միջնորդությամբ Հայաստանի արտաքին ու ներքին կյանքը լուսաբանելու ու մեկնաբանելու նպատակով: Քանի որ Մանուչարյանի հայտնությունը «Ազդակին» կամա թե ակամա համընկավ Հայաստանի պետական պատվիրակության Ռուսաստան պաշտոնական այցի հետ, «քաղաքագետը» բնականաբար եկավ եզրակացության, որ ՀՀ իշխանություններն արևմտամետ քաղաքականություն են վարում, ինչը Ռուսաստանի սրտովը չէ ու բնավ էլ չի նպաստում ղարաբաղյան հակամարտության հիմնախնդրի հայամետ լուծմանը:

Չգիտեմ, թե ինչ կարգի քաղաքագետ է պրն Մանուչարյանը, այլապես արտաքին քաղաքականության ուղղվածությունը որոշելիս նա հարկ կհամարեր պատասխանել հետևյալ հարցին. «Ի՞նչ միջպետական համաձայնություններով է հիմնվում և ուղղորդվում տվյալ արևմտամետ քաղաքականությունը»: Եթե այդպիսիք գրեթե չկան, ապա խոսք կարող է լինել զուտ երևակայական ենթադրությունների մասին: Դրան հակառակ Հայաստանը ձեռքերով ու ոտքերով կապկպված է Ռուսաստանի հետ այնպիսի քանակությամբ համաձայնագրերով ու պայմանագրերով, որ անգամ մեծ ցանկության դեպքում Արևմուտքի կողմն ավելորդ քայլ չի անի, ինչն, ի դեպ, մեր պայմաններում այնքան էլ ուրախալի չէ:

Ինչ մնում է Արևմուտքին... Ո՞ր արևմտյան պետությունը նպատակաուղղված կաշխատի ապակողմնորոշելու այն Հայաստանը, որի տարածքում տեղակայված է ռուսաստանյան ռազմակայանը և որի արտաքին սահմանները պահպանում է ռուսաստանցի սահմանապահը...

Եվ ի՞նչ անբարենպաստ մթնոլորտ կարող է ստեղծվել ղարաբաղյան հիմնահարցի կարգավորման շուրջը, եթե ինքը Վլադիմիր Պուտինը, բացառելով ճնշման նախադեպը ու դիտելով այն որպես ռուսաստանյան քաղաքական ռեսուրսի անտեղի վատնում ու կայսերական մտածելակերպի դրսևորում, կարևորեց հակամարտության կողմերի կոնսենսուսային համաձայնության անհրաժեշտությունը: Վլադիմիր Պուտինը համոզված հայտարարեց, որ ճնշման ներքո ոչ մի հակամարտություն խաղաղ չի հանգուցալուծվի: Մի՞թե պրն Մանուչարյանն այլ կարծիքի է:

Խորհուրդ կտայի պրն քաղաքագետին պարզունակ կերպով չմեկնաբանել Ռուսաստանի համակրանքն ու հակակրանքն այլ երկրների հանդեպ: Ռուսաստանի իշխանությունները, կարծում եմ, գիտակցում են նաև մի այլ հանգամանքի կարևորությունը. ինչքան էլ Ռուսաստանը կամենա սիրաշահել Ադրբեջանին, ԱՊՀ-ի ազդեցության ոլորտ նա չի վերադառնա, քանզի ազդեցության բևեռը որոշել են թե հարազատությունն իսլամական աշխարհի հետ և թե այն արևմտյան ներդրումները, որոնց պտուղները մեր հարևանները հասցրել են համտեսել: Կա նաև այլ կարևոր հանգամանք. բացի հմուտ քաղաքական աղվես Ալիևից ու քաղաքական փախստական Մութալիբովից, որոնք Ռուսաստանի հետ ինչ-որ խաղ են խաղում, Ադրբեջանի քաղաքական էլիտայի մնացյալ ներկայացուցիչները (անգամ Ալիևի որդի Իլհամը՝ ապագա նախագահը) ապավինում են միայն ու միայն Թուրքիային, Արևմուտքին՝ բացառելով Ռուսաստանի հովանավորությունը:

Այսչափ ցայտուն կողմնորոշում դրսևորում է և Վրաստանը՝ ստիպելով Ռուսաստանին ու նախագահ Պուտինին՝ սիրեն, թե չսիրեն Քոչարյանին կամ նրա որևէ հետնորդին, հույսը կապել Հայաստանի հետ ու Հայաստանի համար նպաստավոր քաղաքականություն վարել՝ ծածուկ կամ հրապարակավ: Եթե այս իրողությունը դեռ անհայտ է ռուսաստանյան ղեկավարության, դիվանագետների ու Աշոտ Մանուչարյանի համար, ապա դա Ռ. Քոչարյանի մեղքը չէ:

Չդավաճանելով ճշմարտությանը, բացառեն պրն Մանուչարյանի այս չափի միամտությունը: «Քաղաքագետը» ամեն ինչ լավ էլ հասկանում է, ուղղակի էությամբ խառնակիչ լինելով, անտեղյակ զանգվածների «թարմ ականջի» հետ է հույսը կապում. բացառված չէ, որ կլսեն ու կմարսեն Մանուչարյանի խորհիմաստ հայտնությունները, այլևս չկամենալով վերհիշել, թե ո՞վ է Մանուչարյանը ու քանի՞ դեմքով է նա հանդես գալիս հասարակությանը:

Զանգվածներին տվյալ պարագայում չես մեղադրի: Դուրս գալով մամուլի էջ կամ եթեր, քաղաքագետ Մանուչարյանը սովորաբար բազմերանգ ու խորհիմաստ հղումներ է անում ինչ-որ տեղեկությունների, որոնք, իբր, թաքցվում են հանրությունից, սակայն հայտնի են միայն իրեն՝ Մանուչարյանին:

Գերտեղեկացվածության այս շղարշով, ի դեպ, մատուցվում են նաև ներքին իրադարձությունները: «Ազդակ» ակումբում մեր հերոսն անդրադարձավ նաև հոկտեմբերի 27-ի ու մարտի 22-ի ահաբեկչություններին, հայտարարելով, որ կան շատ կարևոր դրվագներ, հայտնի իրեն, բայց դատաքննչական մարմինների թեթև ձեռքով գաղտնի են պահվում հասարակությունից: Դե արի ու գուշակիր, թե որ նալին ու մեխին է խփում Մանուչարյանը:

Այս ամենի կապակցությամբ հետևությունը մեկն է: Թվաց մեր երկիր Հայաստանը ոմանց համար «սասանի մայլա» է դարձել, ուր ամեն կարգի ֆյանդրբազությունները ընդունելի են:

ԱՐՍԵՆ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Ներդրումներ աշխարհում և Հայաստանում

Լրագրողների հետ ՄԱԿ-ի Հայաստանի համակարգող Կասիգա Չեկալովիչի երեկվա հանդիպման նպատակը «Համաշխարհային արտաքին ներդրումներ-2000» ՄԱԿ-ի Առևտրի և զարգացման կոնֆերանսի (UNCTAD) զեկույցի ներկայացումն էր: Համաձայն դրա, այս տարվա ակնկալվող արտաքին ուղղակի ներդրումների (ԱՈՒՆ) ներհոսքը անդրազգային կորպորացիաների (ԱԱԿ) կողմից կարող է անցնել 1 տրիլիոն դոլարից, գերազանցելով նախորդ տարվա արդեն տպավորիչ համարվող 865 միլիարդ դոլարը: Այս ցուցանիշները հնարավոր են դառնում շնորհիվ միաձուլումների և ձեռքբերումների (Մ և Ձ), երբ ձեռնարկություններն աննախադեպ մասշտաբներով գնվում և վաճառվում են երկրից երկիր: Շուրջ 63 հազար անդրազգային կորպորացիաները և դրանց 700 հզ. մասնաճյուղերը ընդգրկում են տնտեսության գրեթե բոլոր ճյուղերը՝ ահռելի ուժ դառնալով համաշխարհային տնտեսության մեջ: Ամենախոշոր 100 ոչ ֆինանսական ԱԱԿ-ները, ըստ զեկույցի, միջազգային արտադրության հիմնական շարժիչ ուժն են, իրենց ավելի քան 2 տրիլիոն դոլար կազմող արտասահմանյան ակտիվներով և 6 մլն աշխատակիցներով: Ցուցակը գլխավորում է General Electric-ը (էլեկտրոնային սարքավորումներ), այնուհետև General Motors-ը (ավտոմոբիլաշինություն), երրորդը Progal Dutch Shell-ն է (նավթարդյունաբերություն):

Հայաստանում կատարված ներդրումներին անդրադարձավ ՀՀ արդյունաբերության և առևտրի փոխնախարար Տիգրան Դավթյանը: Նա ներդրումային քաղաքականությունը պայմանականորեն բաժանեց 3 մասի՝ պայմանագրային-իրավական դաշտի ստեղծում, ներդրումների աջակցության ենթակառուցվածքների ստեղծում և ներդրումների ծավալներ: Օրենսդրական դաշտի ձևավորումը այս ոլորտում, ըստ բանախոսի, մոտենում է ավարտին: Դրա մեջ մտնում են ինչպես օրենքները և ենթաօրենսդրական ակտերը, այլև ներդրումների խրախուսման և աջակցության պայմանագրերը: Կնքվել է այդպիսի 20 պայմանագիր: Մոտ ժամանակներս ևս 20-ը կկնքվի: Նախապատրաստվում է «Ներդրումների մասին» օրենքը, որը պետք է հավասար պայմաններ ստեղծի ինչպես արտաքին, այնպես էլ ներքին ներդնողի համար: Ներդրումներին աջակցող ենթակառուցվածքների զարգացման հարցում հատուկ առաքելություն ունի Զարգացման հայկական գործակալությունը: Փոխնախարարի հաղորդմամբ, այստեղ արդեն մեկ ամիս գործում է «մեկ կանգառի կենտրոն» հասկացությունը, ինչը նշանակում է, որ օտարերկրյա ներդնողը Հայաստանում ներդրումներ կատարելու համար զերծ կմնա տարբեր գերատեսչություններին դիմելուց և անհարկի քաշքշուկներից: Մոտ ժամանակներս նախատեսվում է ՀՀ նախագահի հրամանագրով ստեղծել ներդրումների աջակցման տնտեսական խորհուրդ, որը պետք է գլխավորի ՀՀ վարչապետը, և նույնպես կոչված կլինի ներդնողների խնդիրների բարձր մակարդակով արագ կարգավորմանը: Ներդրումների ծավալներին անդրադառնալով՝ Տիգրան Դավթյանը հայտնեց, որ 2000 թ. առաջին կիսամյակում Հայաստանում ներդրումների մոտ 22 տոկոս աճ է արձանագրվել նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ: Դրանք կազմել են 107,5 մլն դոլար: Տարեկան կտրվածքով ակնկալվում են մոտ 200-220 մլն դոլարի ներդրումներ: Փոխվել է նաև ներդրումների ուղղվածությունը: Ավելացել են նյութական արտադրության մեջ ներդրվող միջոցները: Որպես օրինակ նշվեցին Արմենտելի ստեղծումը, «Շողակնի» գործարքը իտալական LLD ընկերության հետ, «Տրանզիստորի» վերաբերյալ «Սին կրիստալ» ընկերության հետ կնքված պայմանագիրը, «Մանես-Վալեքսը», ամերիկյան «Էփիջի Լէբս էյէմ» ընկերության (ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաներ) մուտքը Հայաստան, շվեյցարական «Ֆրանկ Մյուլլերի» հետ սպասվող գործարքը: Այդ ծրագրերից շատերն արդեն իրականություն են, մյուսների ազդեցությունը կզգացվի առաջիկա տարիներին: Այս ամենը փոխնախարարին հիմք է տալիս ենթադրելու, որ ներդրումների առումով Հայաստանը եթե չի կարող համեմատվել Արևելյան Եվրոպայի երկրների, ապա կարող է համեմատվել, օրինակ, Լատվիայի կամ Ռուսաստանի հետ: Սակայն նա «մոռացավ» անդրադառնալ Հայաստանի նախորդ տարիների ներդրումային ցուցանիշներին, քանզի դրանք բոլորովին անհամեմատելի են Լատվիայի կամ Ռուսաստանի հետ: Ինչևէ:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Բժիշկ Հրայր Հովակիմյանին

Թանկագին Հրայր,

1988 թվականի ողբերգական օրերուն Լուիզ Սիմոնի և բժիշկ Ռոբերտ Հեյլի հետ, Զորի Բալայանի ուղեկցությամբ, մի քանի շաբաթ շարունակ այցելում էինք բազմաթիվ բնակավայրեր և Երևանի հիվանդանոցները, որտեղ բուժում էին սարսափելի երկրաշարժից տուժածներուն:

Դեռևս այդ օրերուն մենք հասկացանք, որ անդամահատված վերջույթներով բազմաթիվ անձանց և մասնավորապես երեխաներու պրոթեզավորումը հարկ է որ կատարվի արտասահմանում: Եվ երբ ամերիկյան հասարակայնության աջակցությամբ մեզ հաջողվեց համոզել ինչպես ԱՄՆ-ի, այնպես էլ ԽՍՀՄ-ի ղեկավարությանը՝ անդամահատված վերջույթներով երեխաներուն արտասահմանյան կլինիկաներուն ուղարկելու անհրաժեշտությունը, գործնական աշխատանքի իրագործման վիթխարի բեռն իր ուսերուն առավ Զորի Բալայանը: Երեխաներու մի մեծ խումբ ԱՄՆ ուղարկվեց ամերիկյան ռազմական տրանսպորտային ինքնաթիռով: Անոնց տեղավորեցինք մասնավոր տներուն: Երեք երեխա մի քանի ամիս շարունակ ապրում էին մեր տանը: Անոնք բոլորը և անոնց ծնողները լավ էին ճանաչում Զորի Բալայանին: 1989 թվականի ապրիլին արդեն գործող «Մեդիկալ աութրիչ» («Ամերիկյան բուժօգնությունը Հայաստանին») կազմակերպությունը Զորիին հրավիրեց ԱՄՆ, որպեսզի արդեն պրոթեզավորված երեխաների մի մեծ խմբի անիկա առաջնորդեր տուն՝ Հայաստան: Պրոթեզավորված երեխաները անոր դիմավորեցին օդանավակայանում: Եվ հենց այդտեղ էլ՝ Լոս Անջելեսում, սրտի ծանր տագնապից հետո Զորիին պառկեցրին սրտաբանական կլինիկայում և քանի մը ժամ անց՝ կատարվեց սրտանոթային վիրահատություն:

Այնուհետև Արցախի պատերազմի ամբողջ ընթացքում Զորին մեզ օգնում էր վիրավորներուն բուժօգնություն ցույց տալու գործում: Ստեփանակերտում նորագույն սարքավորումներով հագեցած վերականգնողական կենտրոն բացեցինք մենք՝ զինվորական հոսպիտալի հիմքի վրա: Կանոնավորապես ուղարկում կամ մեզ հետ բերում էինք բժշկական սարքավորումներ, տեխնիկա, դեղամիջոցներ, վիրակապական նյութեր: Եվ այդ ամենը մեզ հաջողվում էր իրականացնել շնորհիվ Զորիին, որն օգնության էր հասնում ամեն ասպարեզում: Հետագայում «Մեդիկալ աութրիչը» հատկապես անոր համառ պնդումներու շնորհիվ էր, որ իր հիմնական ուշադրությունը բևեռեց Երևանում զինվորական հոսպիտալ կառուցելուն վրա, և ահա այս տարի հանձնելու ենք այդ շենքի յոթերորդ և վերջին հարկը: Այնպես որ՝ մենք լիովին իրավասու ենք ըսելու, թե մեր բարեկամ Զորի Բալայանը սույն կազմակերպության եռանդուն անդամներեն մեկն է: Այս հանգամանքն էլ այսօր պարտավորեցնում է մեզի՝ դիմելու քեզ, թանկագին Հրայր: Մամուլից տեղեկացանք, որ Երևանում դու կրկնակի վիրահատական գործողության ես ենթարկել մեր բարեկամին: Տեղեկացանք նաև, որ Հայաստանի առողջապահության նախարարությունը պետպատվեր է ձևակերպել անոր վիրահատական ծախսերը հոգալու համար: Մեր երախտագիտությունը հայտնելով նախարար Արարատ Մկրտչյանին և նկատի առնելով Հայաստանին առողջապահության ֆինանսական ծանր վիճակը, «Մեդիկալ աութրիչը» որոշում կայացրեց իր վրա առնելու մեր գործընկեր և բարեկամ Զորի Բալայանի, ըստ էության, դեռևս Սպիտակի երկրաշարժի առաջին իսկ օրերից այդ կազմակերպության հիմնադրման նախաձեռնողներից մեկի, վիրահատության ծախսերը:

Թանկագին Հրայր, «Մեդիկալ աութրիչի» և մեր բազմաթիվ հայրենակիցների անունից մեր երախտագիտությունն ենք հայտնում քեզի և քո սրտաբանական թիմին՝ Զորի Բալայանի սրտի կրկնակի վիրահատումը հաջողությամբ իրագործելու համար: Քաջառողջություն եմ մաղթում անձամբ քեզի, որ երկու տարի առաջ ինքս ես ճիշտ նույնպիսի վիրահատության ենթարկվել: Հուսամ հանդիպել քեզի Երևանում: Նախապես կիրավիրեմ մասնակցելու կենտրոնական զինվորական հոսպիտալի եզրափակիչ, յոթերորդ հարկի բացմանը:

Հարգանքներով՝
ՎԱՐԴԳԵՍ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

Ըստ Իլթեր Թուրքմենի, 2 խոչընդոտ Հայաստան-Թուրքիա հարաբերություններում՝ ցեղասպանություն եւ Ղարաբաղի հարց

Սեպտեմբերի 27-28-ը Երեւանում հրավիրվեց «Տարածաշրջանային եւ անդրտարածաշրջանային համագործակցության եւ հակամարտությունների կարգավորման հեռանկարները» թեմայով միջազգային գիտաժողովը: Մեր գործընկեր Ռաֆիկ Հովհաննիսյանը մանրամասն անդրադարձավ Ռազմավարական եւ ազգային հետազոտությունների հայկական կենտրոնի կազմակերպած գիտաժողովի աշխատանքներին: Պարզապես ասենք, որ գիտաժողովը չափազանց ներկայացուցչական էր, թերեւս դրանով էլ իր տեսակի մեջ աննախադեպը Հայաստանում: Միջոցառմանը օտարերկրյա բազմաթիվ հյուրերի թվում որպես զեկուցող մասնակցում էր Իլթեր Թուրքմենը: 1982-84 թթ. նա զբաղեցրել է Թուրքիայի արտգործնախարարի պաշտոնը, ապա եղել իր երկրի դեսպանը Մոսկվայում ու Փարիզում: «Ազգը» հարցազրույցի խնդրանքով դիմեց պրն Թուրքմենին, իսկ նա սիրահոժար համաձայնեց: Հարցազրույցը մասնակի կրճատումներով ներկայացնում ենք ստորեւ:

- Ինչպիսի՞ տպավորություն գործեց Երեւանը, ի՞նչ կարծիքի եք գիտաժողովի մասին:

- Քաղաքը բավականին գեղեցիկ է, գլխավոր հրապարակն առավել եւս: Ինչ վերաբերում է գիտաժողովին, ապա դա չափազանց հետաքրքրական էր, հատկապես երբ դրա աշխատանքներին մասնակցում է ադրբեջանցին: Կարծում եմ, որպես թուրք, իմ մասնակցությունը եւս որոշակի հետաքրքրություն հաղորդեց դրան: Գիտաժողովն անցավ անկաշկանդ մթնոլորտում: Դրանով հանդերձ ի հայտ եկան բազում դժվարություններ, միաժամանակ ընդգծվեց նաեւ առկա խնդիրների բարդությունը: Անձամբ ես, հատկապես Ղարաբաղի հարցում, որեւէ հուսադրող մոտեցում չնկատեցի: Սա մեկ: Երկրորդը՝ ինձ համար այստեղ գալը հեշտ չէր: Նախ այն պատճառով, որ վերջին իրադարձությունները բուռն հակազդեցություն են առաջ բերել Թուրքիայում: Այնուամենայնիվ եկա, որովհետեւ ուզում էի թե իրավիճակին տեղում ծանոթանալ եւ թե հնարավորության սահմաններում օգտակար լինել: Եթե ուշադիր եք եղել, իմ ելույթում ասացի, որ պատմությանը պետք է մոտենալ կառուցողական դիրքերից, այլ ոչ թե հակառակը: Ի դեպ, Հունաստանի հետ մեր հարաբերությունների օրինակը բերեցի: Ինչ խոսք, այսպես կոչված Ցեղասպանության հարցի արծարծումն այստեղ ինձ համար անակնկալ լինել չէր կարող: Սակայն, անկեղծ ասած, հարգարժան Ռաֆֆի Հովհաննիսյանի ելույթը ինձ մի փոքր հիասթափություն պատճառեց: Նա ասաց. «Եկեք պատմության գերին չդառնանք»: Մինչդեռ հենց Հայաստանն է գերի դարձել, որովհետեւ նա է պատմությունը օգտագործում որպես քաղաքականության միջոց: Մենք չպետք է պատմության թիկունքում թաքնվենք, այլ նայենք դեպի առաջ եւ գնահատենք ներկան: Հեշտ չէ լուծել պատմական այս բանավեճը: Հայկական իշխանություններն ու հայ մտավորականությունը ասում են, որ կան պատմական փաստեր, եւ Թուրքիան մեղավոր է: Մենք էլ ենք ասում, այո, փաստերը պատմական են, բայց մեղավորը Թուրքիան չէ: Իրադարձությունները բոլորովին այլ ընթացք են ունեցել. թուրքահպատակ հայերը, միանալով ռուսական զորքերին, սկսել են ընդդեմ Թուրքիայի գործել: Սա վերջ չունի: Այսինքն՝ պատմական այս բանավեճն անվերջ է: Այդ իսկ պատճառով հայ-թուրքական հարաբերությունների պայմանավորումը իրադարձություններով լուրջ սխալ է, ինչն իր ելույթում թույլ տվեց Հովհաննիսյանը: Որքան ես հասկացա, նա ասաց, որ քանի դեռ Թուրքիան չի ընդունել իր կատարածը, մենք չենք կարող հարաբերություններ հաստատել նրա հետ:

- Բայց ինչպես գիտեք, Թուրքիան նորանկախ Հայաստանի հետ հարաբերությունները մերժելիս պատճառաբանել է, թե վերջինս չի հրաժարվում Հայոց ցեղասպանության հարցից: Այսինքն՝ դեռ 1991-ին Թուրքիան այդ հարաբերությունների կարգավորման համար Հայաստանից պահանջում էր չհիշատակել ցեղասպանությունը: Մինչդեռ տվյալ ժամանակահատվածում իշխանության գլուխ կանգնած Տեր-Պետրոսյանի վարչակազմը ցեղասպանության մասին չէր էլ հիշատակում:

- Այո, դա ճիշտ այդպես է, բայց դուք ինչպե՞ս եք լավ հարաբերություններ հաստատելու մի պետության հետ, որը մեր նկատմամբ մշտապես թշնամական վերաբերմունք է ցուցաբերում: Դա 80-85 տարվա վաղեմություն ունի: Մի՞թե կարելի է այդ թշնամանքը մշտապես օրակարգում պահելու ձգտում ունեցող իշխանությունների հետ հարաբերությունները նորմալացնել: Որտե՞ղ է իրատեսական հարաբերությունների կարգավորումը առանց փակելու պատմության այդ էջը, դժվարանում եմ ասել, չգիտեմ: Այլ կերպ՝ մինչեւ այստեղ գալս որոշակի հույսեր ունեի, բայց հարգարժան Հովհաննիսյանի ելույթից հետո հիասթափվեցի:

- Դուք մի մոռացեք, որ Ռաֆֆի Հովհաննիսյանը նույնիսկ Հայաստանի քաղաքացիությունից զուրկ է, նա ԱՄՆ-ի քաղաքացի է: Հետեւաբար ձեր հիասթափությունն այդքան էլ հիմնավորված չի թվում:

- Այո, նա ամերիկյան քաղաքացի է, բայց Հայաստանում արտգործնախարարի պաշտոնն է վարել: Ուրեմն, հայկական քաղաքականությունը պատասխանատվությամբ է առաջնորդվում: Միաժամանակ Հովհաննիսյանը գլխավորում է ռազմավարական մի կենտրոն, որն ակտիվ գործունեություն է ծավալում: Ընդհանուր առմամբ պետք է ասել, որ հարգարժան Հովհաննիսյանը շատ սխալ տեսակետներ է արտահայտում: Նա իր ելույթում այնպես էր ներկայացնում, թե իբր Թուրքիան Անդրկովկասում եւ Միջին Ասիայում ծավալապաշտ քաղաքականություն է վարում: Մինչդեռ խոսքը ոչ թե ծավալապաշտության, այլ ազերիների, Միջին Ասիայի, հատկապես թուրքալեզու հանրապետությունների նկատմամբ համակրանքի մասին է, իսկ դա միանգամայն հասկանալի պետք է լինի: Կասկածից վեր է, որ եթե Տաջիկստանը հայախոս լիներ, դուք էլ տաջիկների նկատմամբ կարտահայտեիք ձեր համակրանքը: Իմ կարծիքով, ծավալապաշտության մասին վերոհիշյալ տեսակետը մեծ թյուրիմացություն է: Նման բան գոյություն չունի: Ընդհակառակը՝ Թուրքիայում շատ-շատերը հակված են Հայաստանի հետ հարաբերությունների կարգավորմանը: Հիմա մեկ այլ սխալի եմ անդրադառնալու: Կարծում եմ, Հայաստանի կարողությունները մեծարգո Հովհաննիսյանի կողմից խիստ գերագնահատվում են: Հակառակ դեպքում նա չէր ասի, թե քանի դեռ Թուրքիան չի կարգավորել իր հարաբերությունները Հայաստանի հետ, չի կարող իրագործել էներգակիրներին առնչվող որեւէ նախագիծ: Նախ եւ առաջ ընդունված նախագիծը (խոսքը Բաքու-Ջեյհանի մասին է) չի ենթադրում, որ խողովակաշարն անցկացվի Հայաստանի տարածքով: Բացի դրանից, Անդրկովկասում գոյություն ունի երեք հանրապետություն: Դրանցից երկուսը այդ հարցում անգամ պատրաստակամություն են ցուցաբերում, որոնք ամենեւին էլ Հայաստանից փոքր հանրապետություններ չեն: Դրա հետ մեկտեղ նախագծով շահագրգռված են նաեւ մեծ տերությունները, այդ թվում ԱՄՆ-ը: Նույնը վերաբերում է նավթային խոշոր ընկերություններին: Այս պայմաններում Հայաստանն ինչպե՞ս է խոչընդոտելու նախագծերի իրագործմանը: Հայաստանը դեռ ոչինչ, նույնիսկ Ռուսաստանը, որի մասին, կարծում եմ, իր ելույթում ակնարկում էր Հովհաննիսյանը, հազիվ թե կարողանա խոչընդոտ հանդիսանալ: Աշխարհը փոխվել է: Այլեւս Ռուսաստանը նախկին ուժը չունի: Հատկանշական է, որ երբ անդրկովկասյան երկու հանրապետություններ ամեն կերպ ջանում են ձերբազատվել ինչպես ռուսական զորքերից, այնպես էլ Ռուսաստանի ազդեցությունից, չգիտեմ ինչու Հայաստանն էլ ապավինում է Ռուսաստանին:

- Գուցե դրան նպաստել է Թուրքիան: Ինչպես հայտնի է, 1992-93 թթ., երբ Լեռնային Ղարաբաղում պատերազմը ծավալվում էր, Թուրքիան ռազմական ճնշում գործադրեց Հայաստանի վրա՝ հրաժարվելով նրա հետ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելուց, նրան ենթարկեց շրջափակման: Ես նկատի ունեմ նաեւ նախագահ Թուրգութ Օզալի ռազմաշունչ հայտարարությունը:

- Հայտարարությունները թողել մի կողմ, բայց Թուրքիան ոչ մի դեպքում Հայաստանի վրա ռազմական ճնշում չի գործադրել:

- Բայց չէ՞ որ Հայաստանի սահմանին մարտական բարձր պատրաստվածության վիճակի բերված թուրքական զորքերը նոր կուտակումներով համալրվել էին:

- Ես չեմ կարծում, թե այդ կուտակումները մեծ ուժ էին: Ավելի շուտ չգիտեմ, հիմա չեմ կարող այդ մասին որեւէ կոնկրետ բան ասել: Մանավանդ որ այդ թվերին արտասահմանում էի, հետեւաբար տեղյակ լինել չէի կարող: Պարզապես ասեմ, որ Օզալին նման կարգի բաներ մշտապես վերագրվում են, թե իբր ուզում էր Սոսունը գրավել եւ այլն: Դրանք ճիշտ չեն, Օզալը հեռու էր արկածախնդրությունից: Ես ձեզ հավաստիացնում եմ, անձամբ ծանոթ էի նրա հետ: Այդպիսի բան չկար: Ուղղակի Ադրբեջանի նկատմամբ կար համակրանք: Բայց հետո ի՞նչ եղավ: Ո՞վ ում հողը գրավեց: Հավանաբար ադրբեջանցիները հայերի հողը չեն գրավել: Եկեք այդ խնդիրների մեջ չխորանանք: Բայց այդ քաղաքականությունը հիմքում սխալ է եւ երազանքների արգասիք:

- Դուք նկատի ունեք ցեղասպանության միջազգային ճանաչո՞ւմը:

- Ոչ, էներգակիրներին առնչվող նախագծերը, որոնք իբր չի կարելի առանց Հայաստանի իրագործել: Տեսեք ես պարզորոշ ասում եմ՝ եթե Հայաստանը շարունակի համառորեն պահանջել Թուրքիայից, որ նա ընդունի այսպես կոչված ցեղասպանությունը, երկու երկրների փոխհարաբերությունները չեն կարգավորվի: Նույնիսկ Ադրբեջանի հետ Հայաստանի հաշտությունն ի զորու չի լինի փոխել Թուրքիայի վերաբերմունքը: Թուրքական հասարակական կարծիքը թույլ չի տա, որ դա տեղի ունենա: Տեր-Պետրոսյանի օրոք նման հարցեր չէին արծարծվում: Բայց հիմա շրջանառության մեջ են դրվում բոլորովին այլ արտահայտություններ:

- Բայց, պրն Թուրքմեն, նախագահ Քոչարյանի վարչակարգը երկու երկրների միջեւ դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատման համար Թուրքիայից չի պահանջում, որ նա ընդունի ցեղասպանության փաստը, այլ առանց նախապայմանի հարաբերությունները զարգացնելու կոչ է անում:

- Հասկանում եմ, բայց կա երկու հանգամանք: Առաջինը՝ ամերիկյան վերջին նախաձեռնությունը խրախուսվում է հայկական իշխանությունների կողմից. ի վերջո Հայաստանի մեծարգո նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը խնդրո առարկա հարցի մասին ՄԱԿ-ի ամբիոնից անձամբ արտահայտվեց: Երկրորդը՝ Հովհաննիսյանը բացահայտորեն ասաց, որ առանց դրա հարաբերությունները չեն կարգավորվի:

- Մի հանգամանք էլ ես նշեմ: Թեեւ մինչեւ 1991 թ. Հայաստանն անկախ պետություն չէր, ԽՍՀՄ-ի կազմում ինքնուրույն քայլեր չէր էլ կարող կատարել, բայց եւ այնպես Հայոց ցեղասպանության հարցն ԱՄՆ-ում, Ֆրանսիայում եւ այլ երկրներում օրակարգ էր մտնում: Ուզում եմ հասկանալ՝ Հայոց ցեղասպանության բանաձեւի հայտնվելը ԱՄՆ-ի Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների պալատի օրակարգում դուք հայկական իշխանությունների կարողություննեո՞վ եք պայմանավորում, նրանք այդ ուժն ունե՞ն:

- Ոչ թե դրանով: ԱՄՆ-ում գոյություն ունեն հայկական լոբբիները: Ինչ խոսք, դրանք վաղուց են գործում, բայց այսօր դրանց են միացել նաեւ անկախ Հայաստանի իշխանությունները: Մենք այն կարծիքին ենք, որ վերջիններս անմիջականորեն խրախուսում են հայկական լոբբիների գործունեությունը:

- Հայկական լոբբիներն ի վիճակի՞ են ազդել հսկա Կոնգրեսի վրա:

- Կոնգրեսի վրա ազդող լոբբիներն այնքան բազմազան են, որ հայկականներն ինչո՞ւ չազդեն:

- Ինչպե՞ս եք տեսնում Անդրկովկասի ապագան:

- Անդրկովկասի ապագան կախված է Ադրբեջանի հետ Հայաստանի հաշտությունից: Առանց դրա հազիվ թե որեւէ տեղաշարժ ձեռք բերվի: Եթե բերվի էլ, ապա դրանից Հայաստանը կտուժի: Ադրբեջանը, որ նավթ ու բնական գազ ունի, անկասկած կզարգանա, Վրաստանը՝ նույնպես: Բայց Հայաստանը կմնա ճարահատյալ, ինձ այդպես է թվում: Անդրկովկասի մասին խոսելիս չպետք է մոռանալ, որ ամենածանր վիճակում Հայաստանն է, որովհետեւ նա իր հույսը միայն Ռուսաստանի հետ է կապում: Ես դա նկատեցի, այսինքն՝ Խորհրդային Միության կարոտախտով է տառապում, եւ շատ ափսոս:

- Կովկասյան կայունության պակտի առաջարկը արել էր Սուլեյման Դեմիրելը, այսինքն՝ այդ նախաձեռնությունը Թուրքիային է պատկանում: Իսկ Թուրքիան, մերժելով Հայաստանի հետ հարաբերությունները, նրան ակնհայտորեն օտարում է: Ի՞նչ եք կարծում, Հայաստանի օտարման պայմաններում կարելի՞ է որեւէ պակտ ստեղծել Անդրկովկասում:

- Իհարկե՝ ոչ: Արդեն Դեմիրելը կայունության պակտի մասին խոսելիս ենթադրում էր, որ դրա ձեւավորմանը կհաջորդի հակամարտությունների կարգավորումը, թե չէ առանց այս ամենի ինչպե՞ս եք խոսելու պակտի մասին:

- Այսինքն Դեմիրելի առաջարկը մի քիչ տարօրինակ էր. նա որպես Թուրքիայի նախագահ թե՛ հավանություն էր տալիս Հայաստանի հետ հարաբերությունների մերժմանն ու շրջափակմանը եւ թե՛ կայունության պակտի առաջարկով Նախագահ Քոչարյանին էր դիմում:

- Այո, բայց առաջարկն իր մեջ ենթատեքստ ուներ, որը ներառում էր առկա բոլոր խնդիրները:

- Դուք հավատո՞ւմ եք, որ Անդրկովկասում կլուծվեն բոլոր խնդիրները:

- Հավատում եմ, չհավատալու պատճառ չունեմ: Դա գիտաժողովում լավ արտահայտվեց: Զեկուցողներից մեկն ասաց, որ եթե Հայաստանը համաձայն է, որ Ղարաբաղն ստանա լայն ինքնավարություն, բայց շատ լայն (նույնիսկ նա ակնարկեց կոնֆեդերացիայի տարբերակի մասին), ապա դա կարելի է լրջորեն ուսումնասիրել: «Բայց, շարունակեց նա, եթե Հայաստանը չի ցանկանում դուրս գալ գրաված տարածքներից, ապա մենք նրա հետ գործ չունենք»: Ոչ ոք չի ուզենա:

- Հայ-թուրքական հարաբերությունների ապագայի մասին ի՞նչ կասեք:

- Նախ առկա է Ղարաբաղի խնդիրը, սա մեկ: Երկրորդ՝ Ղարաբաղով հանդերձ գուցե կարելի էր որոշակի նորմալացում արձանագրել, բայց պետք է հրաժարվել հայտնի արտահայտություններից: Չնայած հարցի ուսումնասիրությունը պատմաբաններին թողնելու տեսակետների առկայությանը, ես կարծում եմ, որ դա պատմաբաններով չի լուծվի: Ինձ թվում է, այդ հարցում պատմաբանների կողքին պետք է ներգրավել գիտնականների, սոցիոլոգների, նաեւ նրանց, ովքեր քաղաքականությամբ են զբաղվել: Ստեղծել աշխատանքային մի խումբ, որպեսզի վերջիններս քննարկեն պատմության խնդիրները: Ոչ թե այդ նույն մտքին հանգելու եւ պատմական իրադարձությունները քննության տեսանկյունից մեկնաբանելու, այլ մեկնաբանությունները հաշտության նպատակին ծառայեցնելու համար: Ի դեպ, նրանք սոսկ պատմությամբ չպետք է սահմանափակվեն, այլ պետք է ելնեն նաեւ հայ-թուրքական հարաբերությունների հեռանկարից: Ես այսօր հուսահատված լինելու պատճառով այնքան էլ լավատես չեմ: Գուցե նման բան կարելի է գլուխ բերել, գուցեեւ՝ ոչ, չգիտեմ:

- Այսինքն, ձեր կարծիքով, ցեղասպանության հարցը հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորման ճանապարհին ավելի՞ մեծ խոչընդոտ է, քան ղարաբաղյան խնդիրը:

- Չէր, բայց դարձավ այդպիսին: Հենց ներկայումս, ինչը միանգամայն անսպասելի էր:

- Ինչո՞ւ:

- Որովհետեւ առաջ նման արտահայտություններ շրջանառության մեջ չէին դրվում: Տեր-Պետրոսյանը բոլորովին այլ դիրքորոշում էր որդեգրել: Գործն արդեն դրան հասավ: Եթե մինչ այդ երկու երկրների հարաբերությունների կարգավորման ճանապարհին կար մեկ խոչընդոտ, հիմա արդեն ստեղծվեց երկրորդը:

Հարցազրույցը վարեց
ՏԱԹԵՎ ՕՀԱՆՅԱՆ

«Ռուսաստանը մտադիր է ակտիվ մասնակցություն ունենալ ՏՐԱՍԵԿԱ ծրագրին եւ չի ցանկանում դիտորդի կարգավիճակում լինել», հայտարարել է Ադրբեջանում Ռուսաստանի ժամանակավոր հավատարմատար Ալ. Պրիշեպովը: Նրա կարծիքով, Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականությունը Հարավային Կովկասում ուղղված է Վրաստանի, Ադրբեջանի, Հայաստանի հետ հարը լուրջ հույսեր են կապում Պուտինի Ադրբեջան կատարելիք այցի հետ, որը նախատեսվում է նոյեմբերի վերջերին:

Իսկ ահա Ադրբեջանի նախկին արտգործնախարար Թոֆիկ Զուլֆուգարովը կարծում է, թե Հարավային Կովկասը շարունակում է մնալ անկայուն, քանի որ այստեղ բախվում են մի շարք երկրների շահեր, գոյություն ունեն այսպես կոչված բաժանարար գծեր. «Հայաստանում ներկայությունների ...ում նկատվող մերձեցումը ուղեկցվում է չեչենա-ադրբեջանական հարաբերությունների վատթարացմամբ: Երկու շաբաթ առաջ ադրբեջանցի իրավապահները Ռուսաստանի իշխանություններին հանձնեցին մի շարք ահաբեկչություններ մեջ մեղադրվող վեց դաղստանցիների, որոնք ապաստանել էին Ադրբեջանի տարածքում, եւ, ըստ չեչենական կողմի, խաղաղ բնակիչներ են: Իր զայրույթը չի

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Բաքուն եւ Մոսկվան վերականգնում են համագործակցությունը

Ադրբեջանում կարծում են, որ Կրեմլի քաղաքականությունը Հարավային Կովկասում դարձել է ավելի օբյեկտիվ

վասար հարաբերություններ հաստատելուն, տարածաշրջանի երկրների հետ մի շարք առանցքային հարցերում համագործակցելուն, ինչպիսիք են հակամարտությունների կարգավորումը, տարածաշրջանային անվտանգության համակարգի ձեւավորումը, ահաբեկչության դեմ պայքարը: Պրիշեպովը նշել է, որ տարածաշրջանային անվտանգության համակարգի ձեւավորումը առանց Իրանի եւ Թուրքիայի մասնակցության անհրագործելի է: Անդրադառնալով ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորմանը, հավատարմատարը նշել է, ավելի ճիշտ, կրկնել է նախագահ Պուտինի Հայաստանի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հետ վերջերս կայացած հանդիպման ժամանակ արված հայտարարությունները, որ «հայ-ադրբեջանական հակամարտությունը պետք է վճռեն կողմերը եւ Ռուսաստանը կողմ կլինի ցանկացած տարբերակի»:

Միեւնույն ժամանակ Բաքվի դիտորդները կարծում են, որ Պուտինի հարավկովկասյան քաղաքականությունն ավելի օբյեկտիվ է, քան նրա նախորդ Ելցինինը: Ադրբեջանցիները եւ Ռուսաստանը համագործակցում են ռազմական ոլորտում, երկու երկրների միջեւ կնքվել են շուրջ 20 համաձայնագրեր, ռազմական ոլորտում համագործակցում են Թուրքիան եւ Ադրբեջանը, բացի այդ ձեւավորվել է ՎՈՒՈՒԱՄ (Վրաստան, Ուկրաինա, Ուզբեկստան, Ադրբեջան, Մոլդովա) բլոկը»:

Ռուս-ադրբեջանական հարաբերությունները Պուտինի նախագահի ընտրվելով աշխուժանում են: Արդեն հոկտեմբերի 15-17-ը ՌԴ արտգործնախարար Իվանովի հրավերով Մոսկվա կժամանի ադրբեջանցի իր պաշտոնակից Վելայաթ Գուլիեւը: Վերջինիս հավաստմամբ, կողմերը կքննարկեն ողջ երկկողմ հարաբերությունները, ղարաբաղյան խնդիրը, կստորագրվի երկու համաձայնագիր: Վելայաթ Գուլիեւը համաձայն չէ ՌԴ նախագահ Պուտինի այն պնդմանը, թե Ռուսաստանը ակտիվ միջամտություն չի ունենա ԼՂ կարգավորման խնդրում: Ըստ արտգործնախարարի՝ Ռուսաստանը ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահներից է եւ չի կարող անտարբեր լինել այս հարցում:

Ռուս-ադրբեջանական հարաբերությունները թաքցրել դաշտային հրամանատար Շամիլ Բասաեւը: Նա մեղադրել է Ադրբեջանի իշխանություններին, նշելով, որ այս դեպքը դավաճանություն էր մուսուլման ժողովրդի նկատմամբ: Շամիլ Բասաեւը նաեւ նշել է, որ Մոսկվան պատրաստվում է թավշյա հեղափոխություն իրականացնել Ադրբեջանում եւ իշխանության բերել Ադրբեջանի նախկին նախագահ Այազ Մութալիբովին, որը արդեն քանի տարի հաստատվել է Մոսկվայում: Բասաեւը նույնիսկ տվել է գլխավոր դավադրի անունը՝ Ադրբեջանի ՆԳ նախարար Ուսուբով:

Թեեւ ադրբեջանական իշխանությունները Բասաեւի հայտարարությունները համարել են անհեթեթ եւ մտացածին, այնուամենայնիվ չպիտի բացառել, որ Ռուսաստանը մտադիր է Ադրբեջանում իշխանության բերել ռուսական կողմնորոշում ունեցող որեւէ գործչի: Թերեւս չպետք է պատահականություն համարել ռուսական լրատվամիջոցների վերջերս տարածած տեղեկությունը, թե իբր Հեյդար Ալիեւը վախճանվել է:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄ

Հրադադար Մերձավոր Արեւելքում

ԹԵԼ ԱՎԻՎ, 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Համաձայն Իսրայելից ստացված վերջին տեղեկատվության, ձեռք է բերվել հրադադարի համաձայնություն: Զինված բախումների հինգ օրերի ընթացքում զոհվել է 50-ից ավելի մարդ: Իսրայելական բանակի գնդապետ Մի-ի հաղորդման, ընդհարումներին վերջ դնելու նախորդ փորձերը, որոնք ուղեկցվում էին փոխադարձ մեղադրանքներով, ավարտվել են առանց որեւէ արդյունքի:

Կանխավ հայտարարվել էր, որ չորեք-

Մարսել Ավիվը իսրայելական բանակային ռադիոկայանին հարցազրույցի ժամանակ հայտարարել է, որ իր ուժերը հրաման են ստացել պահպանելու զինադադարի ռեժիմը: Նա նշել է, որ իր հրամանատարության տակ գտնվող ստորաբաժանումները զենք չեն կիրառելու, եթե իրենք չենթարկվեն գնդակոծության: Պաղեստինյան կողմից ոչ մի պաշտոնական հայտարարություն չի հետեւել, սակայն, համաձայն Բի Բի շաբթի ԱՄՆ պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթը Փարիզում կհանդիպի իսրայելական եւ պաղեստինյան առաջնորդների հետ՝ իրադրության քննարկման համար: Նյու Յորքում հինգ ժամ շարունակ մերձավորարեւելյան ճգնաժամն է քննարկել ՄԱԿ Անվտանգության խորհուրդը, սակայն չի կարողացել համաձայնեցնել հայտարարության տեքստը: Քննարկումները շարունակվելու են այսօր:

ԲԱՔՈՒ

Կրոնական ծայրահեղականների ղեկավարին ցմահ բանտարկություն

ԲԱՔՈՒ, 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ: Հոկտեմբերի 3-ին Բաքվի դատարանում ավարտվել է «Ջեյշուլլահ» (ալլահի բանակ) ահաբեկչական կազմակերպության գործի առնչությամբ դատավարությունը: Կազմակերպության ղեկավար Մուբարիզ Ալիեւը դատապարտվել է ցմահ բանտարկության: Նա մեղավոր է ճանաչվել քրեական օրենսգրքի միանգամից ինը հոդվածներով՝ սպանություն, ահաբեկչություն կատարելու փորձ, կողոպուտ եւ այլն: «Ջեյշուլլահի» մնացած 12 անդամները դատապարտվել են 4-13 տարվա ազատազրկման:

Քրեական գործի նյութերի համաձայն՝ Մուբարիզ Ալիեւը 1995 թ.-ի փետրվարից սկսել է տեղեկություններ հավաքել աղանդների, կրոնական հոսանքների, մզկիթների եւ էքստրասենսների մասին: Նրանց գործունեությունը, նրա կարծիքով, հակասել է իսլամի էությանը եւ հիմքերին: Արդեն 1996 թ-ի նոյեմբերին նա ստեղծել է «Ջեյշուլլահ» կազմակերպությունը, որը սկսել է աղանդների եւ կրոնական հոսանքների ներկայացուցիչներին ուղղված թռուցիկներ տարածել՝ խնդրելով լքել Ադրբեջանի տարածքը: Ըստ որում չենթարկվելու դեպքում սպառնացել են բռնության դիմել: Իրենց սպառնալիքները կազմակերպության անդամները փորձել են իրականացնել նույն տարում, երբ պատրաստվել են այրել «Կրիշնայի գիտակցում» ընկերության շենքը:

Նույն տարվա դեկտեմբերին նրանք հարձակվել են Վերակառուցման եւ զարգացման եվրոպական բանկի Բաքվի ներկայացուցչության վրա: Սակայն, հատկապես արձագանք է գտել 1999 թ.-ի հունվարին «Ջեյշուլլահի» անդամների կողմից հայտնի էքստրասենս Էթիբար Մամեդալիեւի սպանությունը: Կազմակերպության հանցագործությունների թվին են պատկանում օդանավակայանից ուղղաթիռ փախցնելու փորձը, ինչպես նաեւ 1999 թ.-ին Բաքվում ԱՄՆ դեսպանատան նկատմամբ դիվերսիայի փորձը:

Թուրքերն ամերիկացիներին կքշեն Ինջիռլիքից, եթե Կոնգրեսը հաստատի թիվ 398 բանաձեւը

Թուրքիայի արտաքին քաղաքականության գերատեսչության անցնող շաբաթավերջին տարածած հայտարարության մեջ խորը անհանգստություն է հայտնվում ԱՄՆ Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների պալատի արտաքին հարաբերությունների եւ մարդու իրավունքների ենթահանձնաժողովի (այժմ արդեն միջազգային հարաբերությունների հանձնաժողովի) ընդունած թիվ 398 բանաձեւի առնչությամբ: Թուրքիայի ԱԳՆ-ն նշում է, որ Մ. Նահանգների Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների պալատի կողմից բանաձեւի ընդունման դեպքում կտրվեն Հայաստանի եւ Թուրքիայի հարաբերությունները, ինչպես նաեւ լուրջ վնաս կհասցվի թուրք-ամերիկյան հարաբերություններին:

Առավել խիստ հայտարարություններ է արել Թուրքիայի վարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթը, որը Ներկայացուցիչների պալատի մարդու իրավունքների ենթահանձնաժողովի որոշումը համարել է «անխոհեմ քայլ», որը «ստվեր է ձգում թուրք-ամերիկյան հարաբերությունների վրա» եւ որ «որոշ անպատասխանատու քաղաքական գործիչներ ԱՄՆ-ի նման մեծ երկրում այդքան ազդեցություն ունեն Վաշինգտոնի արտաքին քաղաքականության վրա»: Դիտորդների կարծիքով, Թուրքիայի ԱԳՆ-ի եւ վարչապետ Էջեւիթի հայտարարությունները թույլ են տալիս ենթադրել, որ Անկարան արտաքին քաղաքականության բնագավառում լուրջ քայլեր կձեռնարկի՝ տապալելու թիվ 398 բանաձեւը: «Նեզավիսիմայա գազետայի» կարծիքով, Թուրքիայի կառավարությունը հավանություն է արժանացրել երկրի ԱԳՆ-ի եւ գլխավոր շտաբի համատեղ գործունեության ծրագիրը: Համաձայն թուրքական դիվանագիտական աղբյուրների, «գործողությունների ծրագիրը» կազմված է 34 կետից եւ մոտ օրերս հանձնվելու է վարչապետ Էջեւիթի հաստատմանը: 34 կետերից նշենք մի քանիսը. եթե Կոնգրեսը ճանաչի Հայոց ցեղասպանությունը, ապա թուրքերը թույլ չեն տա ամերիկացիներին օգտագործել Ինջիռլիքի ռազմակայանը, հարաբերություններ կհաստատեն Իրաքի հետ, Թուրքիայի մեջլիսը կդատապարտի ԱՄՆ օրենսդիրներին, հաշվի չեն առնի ԱՄՆ խորհուրդները՝ կապված Թուրքիայում մարդու իրավունքների խնդիրների հետ, եւ ամենակարեւորը՝ Թուրքիան ռազմական ոլորտում կհրաժարվի համագործակցել ԱՄՆ-ի հետ:

Ինչպես գրել է «Ազգը» նախորդ համարներից մեկում (9. 09. 2000 թ.), Անկարան պատրաստվում է ձեռք բերել 4 մլրդ դոլար ընդհանուր արժողությամբ 145 ռազմական ուղղաթիռներ: Անցկացված մրցույթում առաջին տեղը գրավել է ամերիկյան «Բել Թեքսթրոն» ընկերության AH-1Z տիպի ուղղաթիռը, որն անվանվում է նաեւ «Քինգ կոբրա», երկրորդ տեղը՝ ռուս-իսրայելական համատեղ «Կամով-IAI» արտադրության Ka-SO-2» ուղղաթիռը:

Թուրքիայի կառավարությանը մոտ կանգնած աղբյուրների վկայությամբ, վարչապետ Էջեւիթը կարգադրել է հրապարակել միանգամից երկու հնարավոր հաղթող ընկերությունների անուններ՝ հետապնդելով առնվազն երկու նպատակ: Առաջին. Թուրքիայի վարչապետը ռուս-իսրայելական առաջարկը թողնելով ամերիկյան առաջարկի հետեւում, սողոքել է ռուս զինվորականության նյարդերը, հարվածել նրանց ինքնասիրությանը, ինչը խոչընդոտում է Անկարայի եւ Մոսկվայի միջեւ ռազմական ոլորտում հնարավոր համագործակցությունը: Երկրորդ. Էջեւիթը վստահ է, որ ստեղծված իրավիճակում թուրքական կառավարությունը ամերիկացիների հետ առեւտրում սակարկությունների հնարավորություն ունի:

Վերլուծաբանների կարծիքով, թուրքական կառավարությունը հակված էր գործարք կնքելու ամերիկյան ընկերության հետ: Ահա եւ ապարեզ է եկել հրեական լոբբին, որը թուրքերին սպառնալով Հայոց ցեղասպանության ճանաչմամբ, փաստորեն Թուրքիային ստիպում է ուղղաթիռներ գնել ռուս-իսրայելական ընկերությունից:

Միեւնույն ժամանակ, ինչպես գրում է «Նեզավիսիմայա գազետան», Անկարան պատրաստվում է կարծրացնել իր քաղաքականությունը Հայաստանի նկատմամբ: Մոտ ժամանակներս Թուրքիայի պաշտպանության նախարարությունը հայ-թուրքական սահմանի հարեւանությամբ կանցկացնի զորավարժություններ: Անկարայում կարծում են, թե ԱՄՆ Կոնգրեսում հայկական լոբբինգի թիկունքում կանգնած է պաշտոնական Երեւանը: Թուրքական բարձրաստիճան պաշտոնյաներն ակնարկներ են անում, թե Անկարան Հայաստանի նկատմամբ այնպիսի ճնշումներ կգործադրի, ինչպես 1998 թ. արեց Սիրիայի նկատմամբ, երբ պաշտոնական Դամասկոսն ապաստան էր տվել Քրդական աշխատավորական կուսակցության առաջնորդ Աբդուլլահ Օջալանին: Հիշեցնենք, այն ժամանակ թուրք-սիրիական հարաբերությունները հասել էին լարվածության գագաթնակետին, իսկ Անկարան Դամասկոսին սպառնում էր Սիրիա ներխուժելով:

Թ. Հ.

Շվեյցարացի այլատյացների պարտությունը

Շվեյցարիայում բավական է 100 հազար ստորագրություն հավաքել որեւէ հանրաքվե անցկացնելու համար: Այլատյաց ուժերն այդ միջոցին դիմելով՝ անցյալ կիրակի հանրաքվե անցկացրին երկրում օտարերկրացիների թիվը 18 տոկոսի սահմաններում պարփակելու նպատակով (ներկայումս օտարները կազմում են բնակչության 19,3 տոկոսը): Շվեյցարացիների 63,7 տոկոսը հանրաքվեի ընթացքում մերժեց օտարների թիվը սահմանափակելու առաջարկը: «Պուեն» հանդեսը նշում է, որ սա շվեյցարացի այլատյացների 6-րդ պարտությունն է վերջին 30 տարում: Ի դեպ, երկրի ձեռնարկատերերը դեռ երբեք ներգաղթի դեմ ուղղված այսքան մեծ ջանքեր չէին գործադրել: Նրանք շվեյցարացիներին վախեցնում էին, ասելով, թե օտարները կխլեն նրանց աշխատատեղերը: Մինչդեռ Շվեյցարիայում, որտեղ գործազրկության մակարդակը ընդամենը 1,8 տոկոս է, ճարտարագետների, ծրագրավորողների, բանկերի ֆինանսական վերլուծաբանների պակաս է զգացվում:

Շվեյցարիայում, ինչպես եւ այլուր, նախապատվությունը տրվում է բարձրակարգ մասնագետներին: Այս տարի Ցյուրիխ մուտք գործած 5 աշխատողից 4-ը բարձրագույն կրթություն ունի: Շվեյցարիայում օտարերկրացիներին պաշտոնապես տարբերակում են «լավերի» եւ «վատերի»: Առաջինները բարձր տեխնոլոգիաների մասնագետներ են եւ Եվրամիության երկրներից եկածներ: Իսկ երկրորդ խմբի օտարներին Թուրքիայից, նախկին Հարավսլավիայի հանրապետություններից, Շրի Լանկայից եկածներին, այնքան էլ հաճույքով չեն ընդունում: Առկա են ոչ որակյալ աշխատուժի հետ կապված դժվարություններ: Դեռ հանրաքվեից առաջ կառավարությունը հայտարարել էր, որ Եվրամիության մեջ չմտնող երկրներից եկած օտարերկրացիների այցագրերի թիվը տարեկան 2000-ից չի անցնելու:

Պ. Ռ.

Մշակույթ

Մեր ամենազարգացած գրողներից մեկը

Հուշեր Կարպիս Սուրենյանի մասին 75-ամյակի առիթով

Գրող Կարպիս Սուրենյանի (Սարկավագյան) հետ մեր կապը սկսվում է Մելգոնյանից՝ Մելգոնյան կրթական գիշերօթիկ դպրոցից: Մելգոնյանը յուրահատուկ մթնոլորտով դպրոց մըն էր, կրնամ ըսել բացառիկ, մի քանի հարյուր տղաներ եւ աղջիկներ, տարբեր երկրներից հիմնականում՝ Սիրիա, Լիբանան, Հունաստան, Եգիպտոս, պատանիներ գալիս էին մի քանի տարի մնալու, իրար հետ ապրելու եւ սովորելու, գրեթե փակ տարածության մը մեջ, որովհետեւ դպրոցն իր մեծ հողամասով կիլոմետրերով կտրված էր քաղաքեն՝ Նիկոսիայեն: Գրեթե ամայության մեջ, տեսակ մը գաղութ: Բաժանվելով իրենց ծնողներից, առաջին տարին դժվար էր (ես մի տարի, մեկ-մեկ գնում էի հեռու լաց էի լինում, հանգստանում էի, ինչպես կարծեմ բոլորը, եւ համակերպվում իմ ճակատագրիս հետ, որ ես բաժանված եմ իմ հարազատներից եւ բան չեմ կարող անել, պետք է որ ընդունեմ իմ ճակատագիրս) եւ ինչպես ասում են «աչքից հեռու, սրտից հեռու», կամաց-կամաց սկսում էինք մոռանալ մեր հարազատներուն: Բայց մարդ չի կարող ապրել առանց գուրգուրանքի եւ գուրգուրելու: Ու մեր հարազատներուն տեղը սկսում էին գրավել ընկերները, ընկերական կապվածությունը եւ սերը հասնում էր գրեթե հարազատության զգացումի. մենք դառնում էինք տեսակ մը քույրեր, եղբայրներ, ուսուցիչներ, տեսակ մը ծնողներ: Այս վիճակը իմ վրաս անջնջելի հետք թողած է, եւ իմ ժամանակվա Մելգոնյանի տղաներուն եւ աղջիկներուն, երբ որ հանդիպում էի, կարծես հանդիպում էի եղբորս, քրոջս կամ հարազատիս եւ փոխադարձաբար:

Տարիները չեն ջնջում այս զգացողությունը, տեսակ մը մելամաղձություն, որ թափանցում էր մեր հոգիներուն մեջ, գիշերօթիկ դպրոցական տարիներից մենք միշտ մեզ հետ տարել ենք, դպրոցից բաժանվելուց հետո ես կարող եմ ասել մինչեւ այսօր մինչեւ կյանքի վերջ, մենք իրար հատուկ զգում էինք եւ հասկանում: Մելգոնյանի մեջ նույնիսկ չըլլալով մտերիմ Կարպիսին հետ, քանի որ ինքը մի քանի դասարան ավելի ցած էր, երբ որ մենք հանդիպեցինք Հայաստանում, ինչպես նաեւ ուրիշ մելգոնյանցի ընկերներու, կարծես բնավ ալ տարիներով իրարից չէինք բաժանվել:

Կարպիսը առաջիններեն էր, որ իմ մասին խոսեցավ մամուլով:

Ես չի կարողացա ավարտել իմ ուսումը եւ այն կիսատ մնաց, բայց Կարպիս Սուրենյանը փայլուն սովորել էր եւ նույնիսկ ավարտելուց հետո միառժամանակ մնացել էր դպրոցում իբրեւ ուսուցիչ: Դպրոցը չկարողացա ավարտել, բայց իմ հետ պատահեցավ մի բան, որ կարեւոր դեր խաղաց իմ կյանքիս մեջ: Սկսեցի գրքեր կարդալ (գեղարվեստական գրականություն), 13-14 տարեկան երեխաները երբ սիրում են խաղեր, շարժվել, չեն ուզում մի րոպե հանգիստ նստել, ես սկսեցի կարդալ ուրեմն, ժամերով նստած մնալ անշարժ, ավարտելով մի գիրք ես վազում էի գրադարան նոր գիրք վերցնելու:

Կամաց-կամաց առանց անդրադառնալու ես սկսեցի ապրել գիրքերու աշխարհին մեջ. մարդ երբ որ կարդում է ոչ տեսնում է, ոչ լսում, ոչ էլ մարմնով զգում շրջապատը, ֆիզիքական աշխարհը կարծես գոյություն ունենալե դադարում է, ժամանակը կանգ է առնում: Եւ ես սկսում էի լողալ կարծեք անկշռականության մեջ, ուրիշ տարածության մեջ եւ կամաց-կամաց գիրքերու մարդիկ ինծի համար դարձան ավելի իրական, շատ ավելի՝ քան շուրջս եղող մարդիկ: Այս վիճակը լավ էր, թե վատ, չեմ գիտեր, բայց երեւի տխուր իրականութենեն փախչելու ձեւ մըն էր. արբունքի եւ տագնապներու շրջանն էր սկսում, պատանեկան, կամաց-կամաց նաեւ, ծանոթանալով մեր հայ գրականությանը, իմ մեջ սկսավ կազմավորվել տեսակ մը Հայաստան, սկսում էր երազային, անիրական բայց ամենաիրական Հայաստանը, ուր ես պիտի ուզեի ապաստանել եւ ազատվել օտար իրականութենեն:

Երբ ես ուսումս կիսատ թողեցի եւ վերադարձա Եգիպտոս, հարազատներուս մոտ, չկազմավորված եւ անզեն կյանք մտնելու համար, որ շատ տարբեր էր, որ բոլորովին նման չէր մեր գիշերօթիկ դպրոցի կյանքին, իմ մեջ ավելի էր խորանում կարելի եղածին չափ փարվիլ գիրքերու աշխարհին, ապրիլ երեւակայության մեջ: Չընդունիլ ֆիզիքական շրջապատը եւ աշխարհը: Հայաստանին հասնիլը ինծի համար դարձել էր մղձավանջային, Հայաստանի մեջ ես պետք է որ գտնեի իմ հանգիստը: Այդպես էր իմ հավատքս եւ անշուշտ տարիներ համբերելէ եւ տանջվելէ վերջ ես հասա իմ նպատակին. եկա Հայաստան:

Եւ Հայաստանի մեջ պատահաբար ես հանդիպեցա Կարպիսին եւ իմացա որ ինքը գրող է եւ որովհետեւ իմ ամենասիրած բաներես մեկը գիրք կարդալն է, կարդացի Կարպիս Սուրենյանի գիրքերը, ստեղծագործությունները, անշուշտ նաեւ թարգմանությունները, որոնք նաեւ սքանչելի ստեղծագործություններ են:

Ես մի թուլություն ունեմ. ես մարդկանց մասին իմ կարծիքս կազմում եմ իր խոսած հայերենով. գեղեցիկ, ճիշտ հայերեն մը ինծի կապում է այդ խոսողին հետ, անմիջապես հայերեն գեղեցիկ խոսքը կամ գրություն մը ինծի կախարդում է: Ես տանջվում եմ, երբ կարդում եմ սահմանափակ, անկիրթ հայերենով գրություն մը:

Կարպիս Սուրենյանը ընտիր հայերենով է գրում, ես չեմ հիշում իր հայերենին մեջ ոչ մեկ «ֆոսոնս» կամ դույզն գռեհկություն, անճաշակություն կամ թափթփվածություն: Մեր ժողովուրդին հետ իր կապը կա, առանց որուն ես չեմ հավատում հայերեն գրվածքին եւ կա ուրիշ մշակույթներու ազդեցությունը, որ հարստացնում է իր կյանքը: Գիտե լեզուներ եւ վստահաբար մեր ամենազարգացած եւ գիտուն մտավորականներեն մեկն է, որուն համար պետք է որ բախտավոր ըլլա:

Մենք ամիսը մի 3-4 անգամ հանդիպում ենք իրար իմ արվեստանոցի մեջ, իր ներկայության ես անկաշկանդ շարունակում եմ նկարել եւ մենք շարունակում ենք մեր խոսակցությունը: Ներկան եւ անցյալը միշտ խառնվում են մեր խոսակցությանը: Մի քանի ժամ մենք զրուցում ենք, մեր հանդիպումները հոգեկան պահանջի արդյունք են: Նաեւ մեր սիրտը բանալու իրար առաջ:

Դյուրին չի եղել Կարպիսի կյանքը հայրենիքին մեջ, ուր եկել է երազներով, հաստատվելու: Անշուշտ դաժան ռեժիմի մեջ շատերն էին տառապում, մանավանդ զգայուն եւ կիրթ երիտասարդի մը համար շատ մեծ ճիգ էր պահանջում չկորսնցնել հոգեկան հավասարակշռությունը եւ ստեղծագործել:

Ստեղծագործողի մը համար ամենաանտանելի վիճակը կաշկանդվածությունն է: Մարդ, ում թույլ չեն տալիս բոլորին բանալ իր սիրտը, իր հոգին, զգացումները: Եւ առանց այդ բնական վստահության, որ մարդ (մանավանդ արվեստագետը) ուզում է ցույց տալ իր նմաններուն, հավասալ իր նմաններուն, արվեստագետին գրեթե դնում է ստեղծագործելու անհնարության վիճակի մեջ: Եւ սակայն Կարպիս Սուրենյանը կրցավ ստեղծագործել, հրատարակվել, նվաճել իր ընթերցողներու սերը եւ հավատը եւ ունենալ մեր մշակույթին մեջ մնայուն եւ անփոխարինելի տեղ: Դրա համար էլ մենք մեր շնորհակալությունն ենք հայտնում իրեն եւ ուզում ենք որ երկար տարիներ առողջ ապրի եւ շարունակի ստեղծագործել:

Շնորհավոր 75 տարիդ, սիրելի Կարպիս, ստեղծագործական նոր բերքահավաք:

ՀԱԿՈԲ ՀԱԿՈԲՅԱՆ,
Նկարիչ

ՖՐԱՆՍԻԱ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԾՐԱԳԻՐ

Ֆրանսիական մշակութային ներխուժում

Ֆրանսիական արդի նկարչության ցուցահանդես

Հայաստան-Ֆրանսիա մշակութային ծրագրի շրջանակներում երեկ Ազգային պատկերասրահում բացվեց ժամանակակից ֆրանսիացի նկարիչների ցուցահանդեսը, որի նախաձեռնողը Հայաստանի մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարությունն է: Առաջին անգամ Հայաստանում ֆրանսիական արդի նկարչությունը ներկայացվում է այսպես բազմազան ու ամբողջական: Բավական է հիշեցնել, որ Հայաստան է բերվել տարբեր ուղղությունների հետեւորդ 37 նկարչի 70-ից ավելի աշխատանք:

Ֆրանսիացի արվեստագետներին ողջունելու հետաքրքիր ձեւ էին գտել Ազգային պատկերասրահի աշխատողները: Առաջին հարկի երեք ցուցասրահներ տանող ճանապարհին հայ նկարիչների ողջույնի խոսքն է, իսկ մեկ հարկ վերեւ հայ ժամանակակից 35 նկարիչների գործեր են ցուցադրվում, ասես ի տես ֆրանսիացի արվեստագետների եւ ի համեմատություն:

– Ահա եկավ ժամանակը, որպեսզի կարողանանք ավելի պարզ խոսել մեր երկու ժողովուրդների ժամանակակից նկարչության մասին, ավելի մարդկայնանալ եւ փոխադարձ օգնությամբ հասնել մշակույթի լայն պողոտային,– ցուցահանդեսի բացման ժամանակ ասաց պատկերասրահի տնօրեն Շահեն Խաչատրյանը: – Ուրեմն, եկեք ողջունենք մեր բարեկամներին եւ ցուցահանդեսին հաջողություն մաղթենք:

Ի դեպ, առաջին անգամ, Հայաստան են եկել Ֆրանսիայում ստեղծագործող եւ ֆրանսիական արդի նկարչությունը ներկայացնող չորս արվեստագետներ՝ ֆրանսուհի Մարգրետ Սուբեղենը, ռումինուհի Ռոդվիգա Իլիեսկուն, գերմանուհի Լիզբեկ Միլլերը եւ Միշել Սուշինին, որը ծագումով իտալացի է:

Ֆրանսիացի արվեստագետների կողմից շնորհակալություն հայտնեց «Գալերի արտեստուդիկ» պատկերասրահի տնօրեն Մարգրետ Սուբեղենը. «Ես անչափ գոհ եմ Հայաստանի մշակույթի նախարարության ղեկավարությունից, անձամբ նկարիչ Նիկոլ Աղաբաբյանից եւ Հայաստանի պատկերասրահի տնօրեն Շահեն Խաչատրյանից, որոնց ցանկությամբ ու ջանքերով կազմակերպվեց այս ցուցահանդեսը»,– ասաց տկն Մարգրետը: – Այս ցուցադրությամբ մենք ուզում ենք ասել, որ ֆրանսիական արդի նկարչությունը ներկայացնում են ոչ միայն ազգությամբ ֆրանսիացի արվեստագետները, այսինքն՝ Ֆրանսիան, Փարիզը աշխատում են հնարավորություն տալ բոլոր ազգերի ներկայացուցիչներին իրենց դրսեւորել ֆրանսիական հողում, ազատ արվեստի անեզր տարածքներում»: Մարգրետ Սուբեղենը հաղորդեց, որ մոտ ժամանակներս Ֆրանսիայում կազմակերպվելու է երկու հայ նկարիչների՝ Նիկոլ Աղաբաբյանի եւ Արթուր Մարտիրոսյանի նկարների անհատական ցուցահանդես:

Հայաստան-Ֆրանսիա մշակութային ծրագրի շրջանակներում անցկացվող այս ցուցահանդեսի բացմանը ներկա էին ոչ միայն նկարիչներ, այլեւ մշակույթի մի շարք գործիչներ: Հայաստանում գտնվելու առաջին օրը, հայաստանյան առաջին տպավորությունները հաճելիորեն զարմացրել էին Ռոդվիգա Իլիեսկուին: Հաճելի զրուցակից է, անչափ հետաքրքիր մարդ: «Ինչպես ժամանակին Իոնեսկոն գրավեց ֆրանսիական եւ եվրոպական դրամատուրգիան, Դուք չեք պատրաստվո՞ւմ նույնն անել նկարչության ասպարեզում»: Մեր այս կասկածին տկն Ռոդվիգան պատասխանեց նույնպես կասկածով. «Իսկ ինչո՞ւ միայն նկարչության»:

– Ֆրանսիան այսօր մեզ է նվիրել չորս հիանալի կանանց,– ասաց պատկերասրահի տնօրեն Շահեն Խաչատրյանը:

Շնորհակալություն հայտնենք Ֆրանսիային:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

Գիրքն իբրեւ մշակութային երկխոսություն

Երեկ «Ռուսական գիրք» գրախանութում տեղի ունեցավ ֆրանսիական գրքի ցուցահանդես-վաճառք, որի կազմակերպիչներն էին ֆրանսիական դեսպանատունը, «Ապոլոն» հրատարակչությունը եւ Հրատարակիչների ազգային ասոցիացիան: Ֆրանսիական 20-ից ավելի լավագույն հրատարակչությունների հրատարակած շուրջ 1000 անուն գրքերի մեծ մասը ցուցադրված էր մեկական օրինակով (հիմնականում գեղարվեստական, հատկապես դետեկտիվ, եւ մանկական՝ կոմիքսներ):

Ցուցահանդեսի հանդիսավոր բացմանը ներկա էր ֆրանսիացի գրող Պոլ Կոնստանը, որի «Խոստովանություն» գիրքը արժանացել էր Ֆրանսիայի «Գոնկուր» գրական մրցանակին: Ցուցատախտակներից մեկում ներկայացված էր ֆրանսիացի գրողի գրքերի ցուցադրությունը, այդ շարքում նաեւ մրցանակակիր գրքի՝ «Ապոլոն» հրատարակչության հայերեն թարգմանությունը, որը թվով 24-րդն էր:

«Ապոլոն» հրատարակչության տնօրեն Լեւոն Անանյանը ֆրանսիական գրքի այս ցուցահանդես-վաճառքը կարեւոր իրադարձություն համարեց մեր մայրաքաղաքի մշակութային կյանքում՝ իբրեւ երկխոսություն երկու ժողովուրդների փոխճանաչման ճանապարհին, որոնց մշակութային կապերն ունեցել են դարավոր պատմություն՝ դեռեւս VI դարից: «Ապոլոնը» ներկայացրել էր ֆրանսիացի քսան հեղինակների վերջին տարիներին բնագրից կատարված հայերեն բոլոր թարգմանությունները:

Ֆրանսիական եւ հայկական կառավարությունների միջեւ մշակութային համագործակցության համաձայնագրի իրականացման գործուն ծրագրերից է լինելու Հայաստանում եւ Ֆրանսիայում մշակութային կենտրոնների ստեղծումը:

Այս ուղղությամբ աշխատանքներ ունեն կատարելու ֆրանսիական դեսպանատունը՝ ՀՀ-ում գործող դեսպանատներից առավել ակտիվն ու նախաձեռնողը՝ իրենց մշակույթը պրոպագանդելու խնդրում, նրա նորանշանակ կցորդը եւ ՀՀ մշակույթի նախարարությունը: Ֆրանսիական դեսպանատան մշակութային կցորդ Ժերար Մարտենը, ՀՀ մշակույթի փոխնախարար Կարեն Արիստակեսյանը, բանաստեղծ, թարգմանիչ Արտեմ Հարությունյանը ողջունեցին ցուցահանդես-վաճառքի կազմակերպումը եւ բախտավորություն համարեցին տիկին Կոնստանի ներկայությունը: Ցուցահանդես-վաճառքի տասնօրյա տեւողությունը հնարավորություն կընձեռի հայ ընթերցողներին եւ հրատարակիչներին՝ ծանոթանալու ֆրանսիական հրատարակչական եւ գրքի ձեւավորման ժամանակակից կուլտուրային: Դրվատանքի խոսքեր ուղղվեցին ֆրանսիական գրականությունը հայերենով ներկայացնող թարգմանիչներին (Նվարդ Վարդանյան, Վարուժան Նալբանդյան, Ալեքսանդր Թոփչյան, Անահիտ Ավետիսյան) եւ մասնավորապես թարգմանական այս աշխատանքները հետեւողականորեն կազմակերպող «Ապոլոնի» խմբագիր Լեւոն Անանյանին:

«Այնպես է ստացվել, որ իմ բոլոր՝ ամերիկացի, ֆրանսիացի, նույնիսկ աֆրիկյան բարեկամները հայկական ծագում ունեն: Այստեղ՝ Հայաստանում վերագտա բարեկամներիս տխուր, բայց գեղեցիկ ժպիտները: «Գոնկուրի» մրցանակի ոգեւորությանն ավելացավ գրքիս հայերեն թարգմանության ուրախությունը, որի համար շնորհակալ եմ», ասաց հմայիչ տիկին Պոլ Կոնստանը:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

ԱԶԳ

Մարզական

ՇԱԽՄԱՏ

Աշխարհի չեմպիոններն որոշվեցին

Կարեն Ասրյանը՝ բրոնզե մեդալակիր

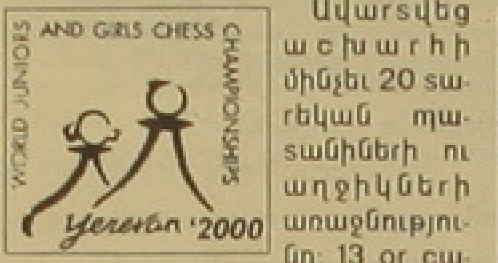

Ավարտվեց աշխարհի մինչեւ 20 տարեկան տղաների ու աղջիկների առաջնությունը: 13 օր Տ. Պետրոսյանի անվան Հայաստանի շախմատի կենտրոնական տանը թեժ մենամարտեր էին ընթանում չեմպիոնի եւ չեմպիոնուհու կոչումների համար:

Մրցապայքարին մասնակցում էին ավելի քան 40 երկրների 60 տղաներ ու 32 աղջիկներ: Երկու մրցաշարերի կազմերն էլ տպավորիչ էին որակավորման առումով. երեւանյան առաջնությունում հանդես եկող շախմատիստ-շախմատիստուհիների թվում էին 8 գրոսմայստերներ, 29 միջազգային վարպետներ, 16 ՖԻԴԵ-ի վարպետներ:

Հասկանալի համառ էր տղաների մրցավեճը: Վստահորեն անցկացնելով վերջին պարտիաները գրոսմայստեր Լազարո Բրուզոնը (Կուբա) առաջ անցավ մրցակիցներից եւ դարձավ մրցաշարի հաղթող: Աշխարհի չեմպիոնը 13 հնարավորից 10 միավոր վաստակեց:

Յոթ մասնակիցներ վաստակեցին 8,5-ական միավոր եւ բաժանեցին երկրորդից ութերորդ տեղերը: Մրցանակակիրներին որոշեցին շախմատիստների մրցաշարային գործակիցները: Ավելի բարձր լրացուցիչ ցուցանիշներ ունեին միջազգային վարպետ Կամիլ Միտոնը (Լեհաստան) եւ գրոսմայստեր Կարեն Ասրյանը (Հայաստան), որոնց համապատասխանաբար արծաթե եւ բրոնզե մեդալներ հանձնվեցին:

Ասրյանի երրորդ տեղը, անշուշտ, հաջողություն է: Ընդ որում, նա չկրեց ոչ մի պարտություն, ինչպես եւ Բրուզոնը:

Առաջնությանը մասնակցում էին մեր եւս երեք շախմատիստներ: Գրոսմայստեր Լեւոն Արոնյանը վաստակեց 7,5 միավոր (նա բաժանեց 13–17-րդ տեղերը), միջազգային վարպետ Գաբրիել Սարգսյանը եւ Վարուժան Հակոբյանը՝ 7-ական (18–26-րդ տեղերը):

Շախմատիստուհիների մրցաշարում փայլուն մրցելույթ ունեցավ Քսյու Յուանյուանը (Չինաստան): Նա ամբողջ ընթացքում գլխավորում էր աղյուսակը, եւ ի վերջո վաստակեց 11 միավոր: Աշխարհի չեմպիոնուհին առաջնությունը սկսեց որպես ՖԻԴԵ-ի վարպետ, իսկ այժմ նրան միանգամից կշնորհվի միջազգային գրոսմայստերի կոչում:

Փոխչեմպիոնուհի դարձավ Օլգա Զիմինան (Ռուսաստան), որը հաղթողից ետ մնաց 2 միավորով: Երկու շախմատիստուհիներ՝ Վանգ Յուն (Չինաստան) եւ Էլիզաբեթ Պահթցը (Գերմանիա), վաստակեցին 8-ական միավոր: Երրորդ մրցանակակիր հռչակվեց չին մարզուհին, քանի որ նրա գործակիցներն ավելի բարձր էին:

Աշխարհի չեմպիոններ Բրուզոնը եւ Քսյուն

Աղջիկների մրցաշարում հանդես եկան նաեւ մեր հանրապետության չորս ներկայացուցիչներ: Առավել հաջող խաղաց գրոսմայստեր Լիլիթ Մկրտչյանը, որը 7,5 միավորով բաժանեց 5–11-րդ տեղերը: Մյուս շախմատիստուհիների արդյունքներն այսպիսին են. Նարինե Գասպարյան, Լիլիթ Գալոյան՝ 7-ական միավոր (12–16-րդ տեղեր), Նելլի Աղինյան՝ 5,5 միավոր (24–26-րդ տեղեր):

Առաջնության փակման հանդիսավոր արարողության ժամանակ աշխարհի չեմպիոններն ու մրցանակակիրները պարգեւատրվեցին համապատասխանաբար ոսկե, արծաթե եւ բրոնզե մեդալներով: Պարգեւները հանձնեց բարձրաստիճան հյուրը՝ Հայաստանում Չինաստանի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Չժաոշունը:

Հայտարարվեց, որ կանոնադրության համաձայն, տղաների չեմպիոն Լազարո Բրուզոնը հանդես կգա 2001 թ. աշխարհի տղամարդկանց առաջնությունում, իսկ աղջիկների չեմպիոնուհի Քսյու Յուանյուանը՝ կանանց առաջնությունում:

Փակման արարողության ժամանակ գլխավոր մրցավար, միջազգային կարգի մրցավար Գերտ Գիյսենը (Հոլանդիա), որը վարել է վերջին տարիների համարյա բոլոր միջազգային խոշորագույն մրցումները, շատ բարձր գնահատեց երեւանյան առաջնության կազմակերպման մակարդակը: Իրոք, կազմկոմիտեն՝ ՖԻԴԵ-ի փոխնախագահ, Հայաստանի շախմատային ֆեդերացիայի նախագահ, ակադեմիկոս Վանիկ Զաքարյանի գլխավորությամբ, արել էր ամեն ինչ տասնյակ շախմատիստների համար:

Առաջնությունը մեծ հետաքրքրություն էր առաջացրել մեզանում: Այն նաեւ լրատվամիջոցների ուշադրության կենտրոնում էր: Իսկ «Շախմատային Հայաստան» հանդեսը, ինչպես միշտ, հրատարակում էր ամենօրյա տեղեկագիր (ընդամենը 13 համար): Այն լույս էր տեսնում անգլերենով: Արդեն որերորդ անգամ Երեւանում ընթացող մրցումները ներկայացվում են ինտերնետ համակարգչային ցանցով, որտեղ հատուկ էջ ունեն Հայաստանի շախմատային ֆեդերացիան եւ «Շախմատային Հայաստան» հանդեսը:

ԲՐՈՒԶՈՆ-ԳԱԵՄ

1.e4 c5 2.♘f3 e6 3.d4 cd4 4.♘d4 a6 5.♗d3 ♘f6 6.0–0 d6 7.c4 ♗e7 8.♕e2 0–0 9.b3 b6 10.♗b2 ♗b7 11.♔h1 ♘bd7 12.♘c3 ♖e8 13.f4 g6 14.e5 de5 15.fe5 ♘h5 16.♗e4 ♕c7 17.♖ad1 ♗e4 18.♕e4 ♘c5 19.♕e3 ♕b7 20.♖f3 ♘g7 21.♗a3 ♖ed8 22.♕h6 b5 23.♖h3 ♘h5

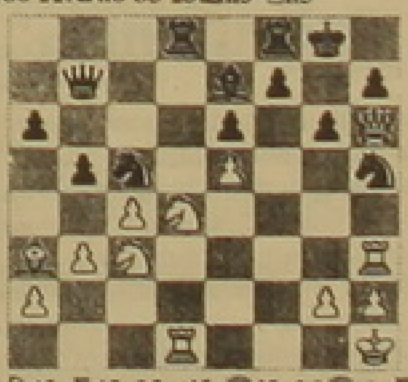

24.♘d5 ♖d5 25.cd5 ♕d5 26.♕c1 ♖d8 27.♖c3 ♕e4 28.♗c5 ♗c5 29.♘e6 ♖d1 30.♕d1 fe6 31.♖c5 , սեւերը հանձնվեցին:

ՔՍՅՈՒ-ՄՈՀՈՏԱ

1.d4 d5 2.c4 ♗f5 3.♕b3 e5 4.de5 ♘c6 5.cd5 ♗b4 6.♘d2 ♘d4 7.♕c4 ♘c2 8.♔d1 ♘a1 9.e4 ♗d2 10.♗d2 ♗d7 11.f4 c6

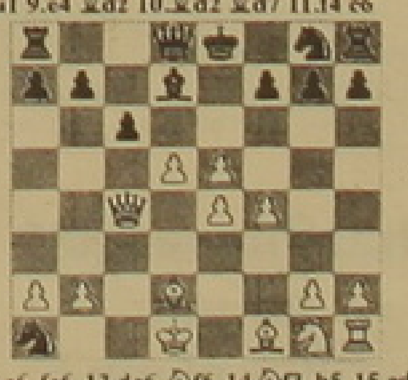

12.e6 fe6 13.de6 ♘f6 14.♘f3 b5 15.ed7 ♕d7 16.♕c5 ♘e4 17.♕e3 0–0–0 18.♕e4 ♖he8 19.♕b1 ♕e6 20.♗d3 ♕d5 21.♖e1 ♖f8 22.♗e4 ♕d6 23.♕a1 ♖f4 24.♕c1 c5 25.♕c3 b4 26.♕g7 ♖d7 27.♕e5 ♕f8 28.♔e1 ♖f6 29.♗d5 ♕d6 30.♗e6 , սեւերը հանձնվեցին:

ՖՈՒՏԲՈԼ

Դիվանագետները հրաժեշտ են տալիս ֆուտբոլի մրցաշարին

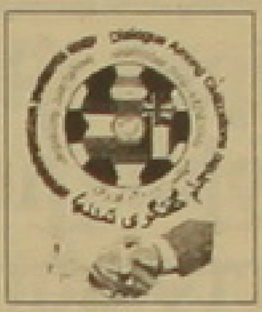

Ավարտվեց Հայաստանում արտասահմանյան դեսպանությունների թիմերի մինի ֆուտբոլի «Քաղաքակրթությունների երկխոսության գավաթի» առաջին մրցաշարը, որը կազմակերպել էին արտասահմանյան թղթակիցների ընկերակցությունը եւ Հայաստանում Իրանի դեսպանությունը:

Հաղթող դարձավ Ռուսաստանի դեսպանության թիմը, որը առավելության հասավ մրցաշարի հավանական հաղթող համարված իրանցի դիվանագետների թիմի նկատմամբ: Դա միջազգային մրցաշարի արժանի եզրափակիչ էր: Ռուսաստանցիները տանուլ էին տալիս գրեթե ամբողջ խաղի ընթացքում, բայց հաղթանակի կամք դրսեւորելով կարողացան հաշիվը հավասարեցնել եւ դարձնել 4–4, իսկ հետո նաեւ «ոսկե» գոլ խփել լրացուցիչ ժամանակամիջոցում (Անդրեյ Դյոմին): Կրքերը բորբոքվել էին այն աստիճան, որ գլխավոր մրցավարն ստիպված եղավ դաշտից, ապա նաեւ պահեստայիններից նստարանից հեռացնել Ռուսաստանի թիմի անդամներից մեկին:

Մրցաշարում երրորդ տեղն զբաղեցրեց հայ լրագրողների թիմը՝ անգլիացի դիվանագետներին հաղթելով 5–3 հաշվով: Այդ խաղում լրագրողներից գոլեր խփեցին Երեւանի քաղաքապետարանի մամլո ծառայության ղեկավար Վարդգես Ավետիսյանը, Հայաստանում BBC-ի ադրբեջանական ծառայության թղթակից Ալյոշա Մանվելյանը եւ մեր համեստ ծառան:

Առաջին անգամ Երեւանում սեպտեմբերի 1-ին սկսված դեսպանությունների թիմերի ֆուտբոլային մրցաշարը մեծ հետաքրքրություն էր առաջացրել: Եվ բոլոր նախադրյալները կան, որ այն ավանդական կդառնա: Եթե կազմակերպիչները որոշ բացթողումներ ունեցել են, ապա դրանք չազդեցին մրցաշարի ընդհանուր մթնոլորտի վրա: Ընդհանուր առմամբ ֆուտբոլային տոնը հաջողվեց: Մրցաշարի ավարտից հետո պաշտոնական արարողության ժամանակ պարգեւատրվեցին հասկանալի այլ ընկած խաղացողները: Մրցանակներ հանձնվեցին մրցաշարի լավագույն ռմբարկուին՝ ռուսաստանցի Վադիմ Զուբկինին, լավագույն դարպասապահ Արմեն Օհանջանյանին (Իրան), Ֆրանսիայի թիմի մարտաշունչ եւ անխոնջ ավագ Ֆիլիպ Դեսեոլեին, գլխավոր մրցավար Վալերի Խաչատրյանին, ինչպես նաեւ մրցաշարի լավագույն խաղացող, սեւամորթ անգլիացի Ջեմալ Մասանին:

Մրցաշարը նաեւ բարեգործական բնույթ ուներ, ուստի որոշվեց հովանավորների՝ «Վիզա-Կոնկորդի», «Մելլաթ» բանկի, «Բարֆ» ընկերության, իրանցի գործարարների միության, մյուս ընկերությունների եւ Անգլիայի դեսպանության դիվանագիտական կորպուսի բոլոր դրամական միջոցները հանձնել որբեզավորման «Որբեզ» կենտրոնին՝ հաշմանդամ երեխաների որբեզավորման սարքերի պատրաստման համար, ինչպես նաեւ Շենգավիթի համայնքի հաշմանդամ երեխաներին:

Մրցաշարի վերջում զարմանալի դեր բռնեց ՄԱԿ-ի թիմը: Ազգերին միավորող այդ պաշտոնական կազմակերպությունը, բարեկամության ու հաշտության մթնոլորտի ստեղծմանը նպաստելու եւ հաշմանդամ երեխաներին օգնելու փոխարեն, որոշեց բոյկոտել փակման արարողությունը եւ խիստ հայտարարություն տարածեց մրցաշարում կազմակերպիչների հասցեին: Մենք հիանալի հասկանում ենք մրցաշարի անհաջող հանդես եկած թիմի վիճակը (ՄԱԿ-ի թիմը պարտություն կրեց իր բոլոր երեք խաղերում): Սակայն վայել չէր այդ պատճառով դիվանագիտական քայլեր ձեռնարկելը: Չէ՞ որ գլխավոր նպատակը ոչ թե ամեն գնով հաղթելն է, այլ մասնակցելը եւ ազգերի երկխոսությանը նպաստելը: Հաղթեցին բոլոր մասնակիցները, որոնք հասցրին բարեկամանալ այդքան կարճ ժամանակամիջոցում:

Մրցաշարին բարձր գնահատական տվեցին փակման արարողության մասնակիցները եւ մրցաշարի հաղթողին հատուկ մրցանակ հանձնած Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի ներկայացուցիչները՝ գլխավոր քարտուղար Արման Հովհաննիսյանը եւ ֆուտբոլի ֆեդերացիայի մրցումների անցկացման ու կազմակերպման բաժնի պետ Լեւոն Հովսեփյանը:

Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի նախագահ Ռուբեն Աբրահամյանի առաջարկությամբ որոշվեց մոտ ժամանակներս անցկացնել դեսպանությունների խորհրդանշական հավաքականի եւ «Արարատ-73» թիմի վետերան ֆուտբոլիստների մրցախաղ, որը տեղի կունենա վերջերս վերակառուցված Հանրապետական մարզադաշտում:

ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Մրցաշարի կազմկոմիտեի նախագահ,
Հայաստանում Ինտերֆաքսի սեփական թղթակից

«Կիլիկիայի» անակնկալը

22-րդ տուրի խաղերով սկսվեց Հայաստանի առաջնության բարձրագույն խմբի մրցաշարի վերջին չորրորդ շրջանը: Պատկերավոր ասած՝ մասնակից ութ թիմերը մրցաշարի եզրագիծ դուրս եկան:

«Հրազդան» մարզադաշտում շատերի համար անսպասելիորեն պարտություն կրեց առաջատարը՝ «Արարատը», որը մրցում էր «Կիլիկիայի» հետ: Այս թիմի երիտասարդ ֆուտբոլիստները գործում էին մեծ ավյունով, թերեւս, ցուցադրեցին առաջնությունում իրենց լավագույն խաղը եւ արժանի հաղթանակ տարան 3–1 հաշվով: Խաղի ընթացքում արարատցիները մեծ ուժերով էին գրոհում, բայց դաշտի տերերը հմտորեն չեզոքացնում էին մրցակցի սպառնալիքները եւ դիմում սուր հակագրոհների: Այդ տակտիկան հաջողություն բերեց «Կիլիկիային»: Հասկանալի լավ դրսեւորեցին իրենց Քարամյան եղբայրները. 2 գոլ խփեց Արտավազդը (30, 69), 1 Արմանը (54): Եվ միայն դրանից հետո արարատցի Տիգրան Եսայանը «բրջեց» հաշիվը (72):

«Արարատի» պարտությունը «Շիրակին» հնարավորություն տվեց կրճատելու առաջատարի եւ իր միջեւ միավորների տարբերությունը: Գյումրեցիները, թեեւ մեծ դժվարությամբ, Կապանում հաղթեցին տեղի «Լեռնագործին» 2–1:

Տուրի մյուս երկու հանդիպումներում ոչ-ոքիներ գրանցվեցին: Խաղաղությամբ բաժանվեցին «Միկան» եւ Արաֆսը» (0-0), «Դինամոն» եւ «Զվարթնոցը» (1-1):

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Արարատ	22	14	4	4	39–21	46
2. Շիրակ	22	13	6	3	55–16	45
3. Արաֆս	22	13	4	5	48–29	43
4. Միկա	22	12	4	6	45–30	40
5. Զվարթնոց	22	10	8	4	39–26	38
6. Կիլիկիա	22	6	3	13	38–46	21
7. Լեռնագործ	22	2	2	18	21–70	8
8. Դինամո	22	1	3	18	17–63	6

Բաժինը վարում է
ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ՖՈՐՄՈՒԼԱ-1

Շումախերն առաջ է անցնում

Ինդիանապոլիսի մրցարշավարանում անցկացվեց «Ֆորմուլա-1» դասի ավտոմեքենաներով վազքերի աշխարհի առաջնության 15-րդ փուլը՝ ԱՄՆ-ի մեծ մրցանակի խաղարկությունը:

Մրցումներն ավարտվեցին «Ֆերարիի» ներկայացուցիչների կրկնակի հաղթանակով: Վստահ մրցելույթ ունեցավ ու առաջինը հատեց վերջնագիծը աշխարհի կրկնակի չեմպիոն, գերմանացի Միխայել Շումախերը: Իր թիմակցին ավելի քան 12 վայրկյանով զիջեց ու երկրորդ տեղը գրավեց բրազիլացի Ռուբենս Բարիկելլոն: Երրորդ մրցանակակիր դարձավ գերմանացի Հայնց-Հարալդ Ֆրենցենը («Ջորդան»):

Առաջնության ավարտից երկու փուլ առաջ Միխայել Շումախերն ունի 88 միավոր: Նրան հաջորդում են «Մակլարեն-Մերսեդեսի» մրցարշավորդներ, ֆինն Միկա Հակինենը՝ 88 միավոր, շոտլանդացի Դեւիդ Կուլթհարդը՝ 63 միավոր:

Կոնստրուկտորների գավաթի հաշվարկում առջեւում է «Ֆերարին» որն ունի 143 միավոր: «Մակլարեն-Մերսեդեսը» ետ է մնում 10 միավորով:

ԵՎՐԱԽՈՐՀՈՒՐԴ

Խորհրդարանական վեհաժողովն ավարտեց վերջին լիագումար նստաշրջանը

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ. Սեպտեմբերի 24-29-ը Ստրասբուրգում գումարվեց Եվրոպայի խորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովի ընթացիկ տարվա վերջին հերթական լիագումար նստաշրջանը, որի աշխատանքներին մասնակցում էր նաեւ ՀՀ ԱԺ պատվիրակությունը: Ինչպես «Նոյյան տապանի» թղթակցին հոկտեմբերի 3-ին տեղեկացրեց Հայաստանի պատվիրակության անդամ, ԱԺ աշխատակազմի արտաքին հարաբերությունների վարչության պետ Նշավոն Շահբազյանը, օրակարգային հիմնական հարցերից էին նստաշրջանի օրերին Հարավսլավիայում անցկացված նախագահական ընտրությունների ընթացքը, ՌԴ եւ Չեչնիայի հակամարտության կարգավորումը: Նստաշրջանից մեկ շաբաթ առաջ Մոսկվա այցելած Եվրոպայի խորհրդի գլխավոր քարտուղար Վալտեր Շվիմերը, Չեչնիայի հարցով ԵԽ զեկուցող լորդ Ջադը եւ մի շարք այլ պատգամավորներ Ստրասբուրգում ներկայացրել են ՌԴ Պետդումայում իրենց մասնակցությամբ տեղի ունեցած խորհրդարանական լսումների արդյունքները՝ արձանագրելով, որ ՌԴ եւ Չեչնիայի հակամարտության կարգավորման հարցում կան նաեւ դրական տեղաշարժեր: Մասնավորապես, նշվել է, որ ինքնին հուսադրող է լսումների անցկացման փաստը, ինչպես նաեւ ռուսաստանյան պատգամավորների անկեղծ քննարկումները, զինվորականների հասցեին հնչած քննադատությունը:

Ըստ Շահբազյանի, այս նստաշրջանը բավականին ներկայացուցչական էր այն իմաստով, որ պատգամավորների առջեւ ելույթ են ունեցել եվրոպական մի շարք պետական եւ քաղաքական գործիչներ, այդ թվում Գերմանիայի կանցլերը, Իտալիայի նախագահը, ԵԱՀԿ գործող նախագահը:

Ինչպես նշեց Նշավոն Շահբազյանը, ԵԽ ԽՎ հովանու ներքո իրականացվում է Հարավկովկասյան 3 պետությունների՝ Հայաստանի, Ադրբեջանի, Վրաստանի խորհրդարանական համագործակցությունը: Նստաշրջանի օրերին տեղի են ունեցել այդ համագործակցության աշխատանքային խմբի հանդիպումները, որոնց արդյունքում որոշվել է ժամանակավորապես հետաձգել տարածաշրջանային սեմինարների անցկացումը: Տարածաշրջանում մշակույթի ու կրթության հարցերում համագործակցության խնդիրների եւ փախստականների վիճակի հետ կապված սեմինարները համապատասխանաբար Երեւանում եւ Բաքվում կկազմակերպվեն Ադրբեջանում նոյեմբերի 5-ին կայանալիք խորհրդարանական ընտրություններից հետո:

Շահբազյանը տեղեկացրեց նաեւ, որ Հայաստանի եւ Գերմանիայի խորհրդարանական պատվիրակությունների համատեղ ջանքերով ԵԽ ԽՎ նստաշրջանի մասնակիցներին մատուցվել է հաճելի անակնկալ: Երեւանի մանկական գեղագիտական կենտրոնի ղեկավար Հենրիկ Իգիթյանի ակտիվ մասնակցությամբ բացվել է գեղանկարչական աշխատանքների ցուցահանդես, ուր ներկայացված էր ԵԽ լիիրավ անդամ 41 երկրների, ինչպես նաեւ Հայաստանի ու Ադրբեջանի երեխաների մեկական ստեղծագործություն:

ԵԽ ԽՎ հաջորդ նստաշրջանը կկայանա 2001 թ. հունվարի վերջին շաբաթվա ընթացքում:

Թբիլիսիի խորհրդաժողովի ժամանակ ադրբեջանական կողմը Հայաստանի հետ համագործակցության ոչ մի ձգտում չի դրսեւորել

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: «Կովկասն այսօր. ՆԱՏՕ-ի տարածաշրջանային համագործակցության եւ գործընկերության հեռանկարները» թեմայով սեպտեմբերի 26-28-ին Թբիլիսիում կայացած միջազգային խորհրդաժողովի ժամանակ ադրբեջանական կողմը Հայաստանի պատվիրակության հետ համագործակցելու ոչ մի ձգտում չի դրսեւորել: Այդ մասին հարցազրույցի ժամանակ հայտարարել է ՀՀ ԱԳՆ-ը ներկայացնող Հայաստանի պատվիրակության անդամներից մեկը:

Դիվանագետի խոսքերով, հայկական կողմը խորհրդաժողովի ժամանակ հանդես է եկել տարածաշրջանում համագործակցության, մասնավորապես ոչ կառավարական կազմակերպությունների գծով, կոնկրետ առաջարկություններով: «Հայկական կողմի դիրքորոշման հակադրությունն են կազմել Ադրբեջանի ներկայացուցիչների հայտարարությունները, որոնք խորհրդաժողովի ընթացքում հանդես են եկել Երեւանին հասցեագրված ավանդական հարձակումներով եւ մեղադրանքներով՝ հերքելով ինչպես տնտեսական, այնպես էլ քաղաքական բնագավառներում ցանկացած տիպի համագործակցության հնարավորությունը», նշեց ԱԳՆ ներկայացուցիչը: Հայաստանի պատվիրակության կոնստրուկտիվ համագործակցությանն ուղղված կոչերը ոչ մի արձագանք չեն ունեցել, ինչը, հայ դիվանագետի կարծիքով, վկայում է երկկողմ կամ տարածաշրջանային հետաքրքրություն ներկայացնող հարցերի քննարկման առնչությամբ ադրբեջանական կողմի պատրաստակամության բացակայության մասին:

Սակայն, ընդհանուր առմամբ, դիվանագետը բավականին բարձր է գնահատել տեղի ունեցած խորհրդաժողովի նշանակությունը: Այսպես, խորհրդաժողովի մասնակիցների առջեւ իր ելույթում Վրաստանի արտգործնախարարը շեշտել է «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ՆԱՏՕ-ի ծրագրի շրջանակներում տարածաշրջանային համագործակցության ընդլայնման անհրաժեշտությունը: Հետաքրքիր է եղել նաեւ ՆԱՏՕ-ի ներկայացուցիչների դիրքորոշումը, որոնք թեեւ կոնկրետ վերաբերմունք չեն դրսեւորել ղարաբաղյան հակամարտության վերաբերյալ, սակայն, այնուամենայնիվ, ընդգծել են Հարավային Կովկասի պետությունների միջեւ համագործակցության զարգացման անհրաժեշտությունը:

«Իտերան» մտնում է թուրքական շուկա

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: Միջազգային «Իտերա» էներգետիկ կորպորացիան հնարավորություն է ստացել դուրս գալու թուրքական շուկա: Դրա համար նրան հարկավոր է կառուցել ոչ մեծ խողովակաշար Վրաստանի տարածքով: Վրաստանն արդեն համաձայնություն է տվել: Այդ մասին հաղորդեցին հոլդինգի մամլո ծառայությունում:

«Իտերան» նախատեսում է այս տարի շուրջ 90 մլրդ խմ գազ վաճառել Ռուսաստանի, ԱՊՀ եւ Բալթյան սպառողներին, ինչը 30 մլրդ խմ-ով ավելի է 1999 թվականի ցուցանիշից: Կորպորացիան վաճառում է ինչպես Ռուսաստանում արդյունահանվող սեփական գազը, այնպես էլ Թուրքմենստանում, Ղազախստանում եւ Ուզբեկստանում գնվող գազը: Ընկերությունը վաղուց ցանկանում է կառուցել լոկալ գազատար Վրաստանի սեւծովյան Կոբուլետ քաղաքից մինչեւ թուրքական Հոպա բնակավայր: Դրանով «Իտերան» նախատեսում է առաջին փուլում մատակարարել տարեկան 1 մլրդ խմ գազ: Գազի երկու երրորդը «Իտերա»-ն ծրագրում է մատակարարել Հոպայի ՋԷԿ՝ թուրքական «Թըրքիշ փեթրոլ»-ի միջոցով, իսկ մնացած ծավալները վաճառել արդյունաբերական եւ կոմունալ սպառողներին:

Փորձագետների գնահատմամբ, նույնիսկ մատակարարումների նվազագույն ծավալների դեպքում Թուրքիայում գազի վաճառքից «Իտերա»-ի շահույթը կկազմի 80-100 մլն դոլար: Դա շատ չէ մի քանի միլիարդ դոլարի գազ վաճառող ընկերության համար: Սակայն կարեւոր է այդ շուկա դուրս գալու նախադեպն իսկ:

Թուրքիայում 300 իսլամ արմատական է ձերբակալվել

ԱՆԿԱՐԱ, 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: Թուրքիայի ոստիկանությունը շուրջ 300 մարդու է ձերբակալել իսլամական արմատականների դեմ գործողության ընթացքում: Ձերբակալվածները պատկանում են «Մալաթյալըլար» խմբին, որը ձգտում է իսլամի օրենքների վրա հիմնված աստվածպետություն հաստատել Թուրքիայում: Ձերբակալվածների մի մասին ավելի ուշ բաց են թողել: Ինչպես հաղորդում է BBC-ն, ձերբակալվածներից ոմանք ցանկացել են կապ հաստատել «Հըզբոլլահ» շարժման հետ: Գործողության ընթացքում բռնագրավվել է զենք ու զինամթերք:

ARMENTEL

Արմենտելը տեղեկացնում է.

Դավիթաշեն թաղամասի հեռախոսային նոր թվային կայանի շահագործման կապակցությամբ բոլոր այն բնակիչները, ովքեր ցանկանում են ձեռք բերել նոր հեռախոսներ, կարող են դիմել Դավիթաշենի կայանի բաժանորդների սպասարկման բաժին:
Հրավիրվում են նաեւ
Նորագյուղ, Կիլիկիա բնակավայրերի,
16-րդ թաղամասի թիվ 14, 15, 16, 17, 18 եւ 47 շենքերի,
42, 46 ԱՀԿ-ների տարածքների նոր հեռախոս ցանկացող բնակիչները, որոնք կարող են այցելել իրենց համապատասխան բաժանորդների սպասարկման կենտրոններ:
Ձեւակերպումները կատարելու համար խնդրվում է ներկայացնել.
1. անձնագիր,
2. բնակարանի սեփականաշնորհման վկայականի պատճենը,
3. հեռախոսի տեղադրման միանվագ ծառայության վարձը 24.000 (քսանչորս հազար) դրամ:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ACBA բանկը տրամադրում է վարկեր՝ առևտրի արտադրական կամ ծառայությունների մատուցման ոլորտում գործունեություն իրականացնող անհատ ձեռներեցներին և մասնավոր ձեռնարկություններին: Վարկերը տրամադրվում են դրամով, մինչև 18 ամիս ժամկետով:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմեք
ACBA բանկ ք.Երևան, Բայրոնի 1
հեռ. 56 58 58 / 52 51 42

ACBA
Հայգյուղփոխբանկ
Միասին դեպի բարեկեցություն

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

4 հոկտեմբեր

9.00 Հայլուր
9.20 Հեռուստասերիալ «Մեղքերի թողություն»
10.10 Փաստագրական կինոնկար «Ալեքսանդր Հարությունյան»
11.15 Գ/Ֆ «Ավալոն»
12.40 Բարի ախորժակ
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Արեգ
18.00 «Հաճով ակնթարթ» (Արքանյականային հեռարձակմամբ
18.00 Երաժշտական կինոնկար «Հայկական զարդանախշեր»)
18.35 Շոու-1-02
19.00 Կուլիսների հետեւում
19.20 Դինամիկա
20.00 Կարծիք
20.35 Տոն-տունինկ
21.00 Հայլուր
21.40 1 լուր
21.50 XX դարի 100 հայերը
22.05 Հեռուստասերիալ «Մեղքերի թողություն»
23.00 Ռուբիկոն+
23.40 Հայլուր
00.00 Հայլուր (ռուսերեն)
00.05 Հայլուր (անգլերեն)
00.15 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Գ/Ֆ «Սենսացիա»

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

9.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
11.00, 19.10 «Նապոլեոնը եւ Եվրոպան»
18.00 Մուլտֆիլմ
18.10 Մանկական ժամ. «Նինձյա կրիաները», «Կախարդի յոթերորդ օղակը
20.00, 24.00 Լրաբեր
20.35 «Հարցեր»
21.20 Օրը
22.30 «Ռոախ լոտո»
23.30 Գ/Ֆ «Սթինգմարա»

10.00 Տոմար
19.05 Չղջիկ
19.30, 21.30, 00.00 Սուրհանդակ
20.00 Մամուլի խոսնակ
20.10 Գիտաստղեր
20.30 Կամ... կամ
22.05 Կարճամետրաժ ֆիլմ «Տժվժիկ»
22.30 Տարբերանշան
23.00 Վարկած 4
23.30 Քաղաք-մշակույթ

00.35 Ակնթարթ
00.40 Գ/Ֆ «Չակի հարսնացուն» (սարսափ) (Ավարտին Սուրհանդակ)

7.00 Բարի առավոտ
10.00, 16.00, 19.00, 01.05 Նորություններ
10.20, 17.55 Սերիալ «Բաքելոնյան աշտարակ»
16.20 Մուլտսերիալ «Ուղղական ոռացողները»
16.45 Ձունգլիների կանչը
17.15... Մինչեւ 16 եւ բարձր
19.25 «Զրուցանք դինոզավրերի հետ»
19.55 Մարդը եւ օրենքը
20.45 Սերիալի պրեմիերա «Կանգառ ըստ պահանջի»
21.50 «Բարի գիշեր, երեխաներ»
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/Ֆ «Օսկար» (դերերում Ս. Սթալոնե, Օ. Մուտի,Ք. Դուգլաս. ԱՄՆ, 1991 թ.)
01.20 Սերիալ «Մութ երկնակամար»

РТР

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
7.15-9.40 Բարի լույս, Ռուսաստան
7.20, 9.30 Ընտանեկան նորություններ
7.50, 8.50, 9.50 Քաղաքային նորություններ
8.15 Մանրամասներ
8.25, 10.15 Սեւով սպիտակի վրա
8.35 РТР-ի փոստը
10.20 Հերթապահ բաժանմունք
10.35 Մուլտսերիալ «Պատիվուսի արկածները»
11.00 Սերիալ «Մանուելա»
12.30 Սերիալ «Մանտա Բարբարա»
13.30 Թոք-շոու «Ինչ է ուզում կինը»
14.00 Հին բնակարան. Օղետա
15.30 Սերիալ «Սեւ մարգարիտ»
16.25 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
17.20 Սերիալ «Հասարակ ճշմարտություններ»
18.30 Գ/Ֆ «Ընտանեկան ալբոմ» (ԱՄՆ, 1-ին սերիա)
20.00 Սերիալ «Սիրո պատմություն»
21.30 Մանրամասներ
21.55 Թոմ Բերենջերը «Նշանառուն» ֆիլմում (ԱՄՆ)
00.30 Լուրերից հետո
00.40 Հերթապահ բաժանմունք
00.50 «Դարից էլ երկար...» Ադոլֆ Մարքին Բոբման
01.40 Դենզել Վաշինգտոնը «Ռիկոշետ» ֆիլմում (ԱՄՆ)

@rminco Global Telecommunications
Ինտերնետ ծառայություններ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1334. Տպաքանակը 3000. Ստորագրված է տպագրության 3. 10. 2000. Գինը 100 դրամ